

Vrijwillige overgang naar IAS/IFRS

Ingegeven door gewenste accounting gevolgen?

Stefanie Moranduzzo

promotor :
Prof. dr. Nadine LYBAERT

Woord vooraf

Deze eindverhandeling wordt voorgedragen voor het behalen van het diploma Toegepaste Economische Wetenschappen in accountancy en financiering aan de Universiteit Hasselt. Verschillende mensen hebben bijgedragen aan de totstandkoming van deze masterproef. Tot hen wil ik hier dan ook een woord van dank richten.

In de eerste plaats wil ik mijn promotor, Prof. Dr. N. Lybaert, bedanken voor de nuttige ideeën, de raadgevingen en kritiek die zij mij gedurende het academiejaar verschaft heeft.

Tevens zou ik graag mijn ouders, vriend en medestudenten willen danken voor zowel hun steun tijdens mijn studies als voor hun advies met betrekking tot deze masterproef.

Samenvatting

Ondernemingen denken steeds meer internationaal, hetzij omdat hun concurrenten internationaal opereren, hetzij omdat ze dat zelf doen. In deze context hebben de betreffende ondernemingen steeds meer behoefte aan cijfers die (internationaal) vergelijkbaar zijn en op dezelfde basisprincipes steunen. Om hier tegemoet aan te komen zijn beursgenoteerde entiteiten binnen de Europese Unie vanaf 1 januari 2005 verplicht om te rapporteren op basis van de International Financial Reporting Standards (IFRS). Enkel de beursgenoteerde ondernemingen zijn verplicht om IFRS toe te passen, voor niet-beursgenoteerde ondernemingen is er nog geen eenduidige richtlijn. In België is het gebruik van IFRS wettelijk toegelaten voor niet-beursgenoteerde ondernemingen, dit is echter een vrijwillige, doch onherroepelijke, keuze die de onderneming zelf dient te nemen. Aangezien er al uitgebreid onderzoek is verricht naar de gevolgen van de overgang naar IFRS bij beursgenoteerde ondernemingen is het interessant om na te gaan waarom niet-beursgenoteerde ondernemingen vrijwillig overschakelen naar IFRS.

In het eerste hoofdstuk wordt het praktijkprobleem omschreven en gesitueerd. Vervolgens wordt de centrale onderzoeksvraag geformuleerd met bijhorende afgeleide deelvragen. Tenslotte wordt de wijze besproken waarop de benodigde informatie verzameld wordt en welke methodologische principes worden toegepast. Naast een literatuurstudie wordt tevens een praktijkonderzoek uitgevoerd. Dit praktijkonderzoek omvat de analyse van de geconsolideerde jaarrekeningen van enkele Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen die vrijwillig IFRS toepassen.

In het tweede hoofdstuk wordt verdere uitleg gegeven over de International Financial Reporting Standards. In dit hoofdstuk wordt bondig de historiek van de IFRS besproken om de lezer een beeld te schetsen van de totstandkoming van de IFRS. Daarnaast wordt het doel van de IFRS aangehaald, de positieve en negatieve gevolgen die de invoering van IFRS met zich meebrengt en tevens enkele getuigenissen van Belgische beursgenoteerde ondernemingen.

In het volgende hoofdstuk worden enkele verschillen tussen de Belgische boekhoudregels en de IFRS besproken. Voornamelijk de topics met betrekking tot de standaarden die uit hoofdstuk 4 naar voor komen, worden hier besproken. Zo worden onder andere de verschillen met betrekking tot de voorzieningen, de personeelsbeloningen en de financiële activa en passiva besproken.

In het vierde hoofdstuk worden de effecten van de verschillende standaarden besproken. Dit gebeurt zowel aan de hand van onderzoeken bij Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen, als aan de hand van onderzoeken bij Belgische beursgenoteerde ondernemingen, als door middel van jaarverslagen van Belgische beursgenoteerde ondernemingen.

Het vijfde hoofdstuk behandelt het praktijkonderzoek, met name de analyse van de geconsolideerde jaarrekeningen van enkele Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen die vrijwillig IFRS toepassen. Hieruit komt naar voor dat de geanalyseerde Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen een negatieve impact op hun geconsolideerd eigen vermogen ondervinden van de vrijwillige overschakeling naar IFRS. Tevens wordt een opsomming gegeven van de standaarden die een negatieve, respectievelijk positieve, invloed hebben op het geconsolideerd eigen vermogen van deze entiteiten. Met betrekking tot het geconsolideerde resultaat van deze Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen kan er geen duidelijke conclusie getrokken worden of dit toeneemt of vermindert door de vrijwillige overschakeling naar IFRS.

Het laatste hoofdstuk bevat een algemene conclusie waarin getracht wordt een zo volledig mogelijk antwoord te geven op de centrale onderzoeksvraag. De beantwoording van de centrale onderzoeksvraag wordt geformuleerd op basis van de verzamelde informatie uit de literatuurstudie en het empirisch onderzoek.

Inhoudsopgave

WOORD VOORAF

SAMENVATTING

INHOUDSOPGAVE

HOOFDSTUK 1: DE PROBLEEMSTELLING EN ONDERZOEKSOPZET	- 1 -
1.1 Omschrijving en situering van het praktijkprobleem	- 1 -
1.2 Onderzoeksvragen	- 3 -
1.2.1 Formulering van het onderzoeksdoel en de centrale onderzoeksvraag	- 3 -
1.2.2 Afleiding van de deelvragen	- 4 -
1.3 Onderzoeksoptzet	- 7 -
HOOFDSTUK 2: INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARDS	- 9 -
2.1 Historiek van International Financial Reporting Standards	- 9 -
2.2 Het doel van de International Financial Reporting Standards	- 12 -
2.2.1 Positieve gevolgen voor zowel beursgenoteerde als niet-beursgenoteerde ondernemingen	- 13 -
2.2.2 Negatieve gevolgen en risico's voor zowel beursgenoteerde als niet-beursgenoteerde ondernemingen	- 17 -
2.2.3 Enkele getuigenissen van Belgische beursgenoteerde ondernemingen over de (vrijwillige vervroegde) implementatie van IFRS	- 19 -
HOOFDSTUK 3: ENKELE VERSCHILLEN TUSSEN IFRS EN BELGISCHE GAAP	- 22 -
3.1 De financiële staten	- 22 -
3.2 Bedrijfscombinaties	- 23 -
3.3 Opbrengstenerkenning	- 24 -
3.4 Kostenerkenning	- 25 -
3.5 Activa	- 25 -
3.5.1 Immateriële activa	- 25 -
3.5.2 Bijzondere waardeverminderingen van activa	- 26 -

3.5.3 Voorraden	- 26 -
3.5.4 Financiële activa	- 26 -
3.6 Passiva	- 27 -
3.6.1 Voorzieningen	- 27 -
3.6.2 Uitgestelde belastingen	- 28 -
3.6.3 Financiële passiva	- 28 -
HOOFDSTUK 4: EFFECTEN VAN DE VERSCHILLENDE STANDAARDEN	- 30 -
4.1 Onderzoeken bij Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen	- 30 -
4.2 Onderzoeken bij Belgische beursgenoteerde ondernemingen	- 32 -
4.3 Twee voorbeelden van Belgische beursgenoteerde ondernemingen	- 45 -
HOOFDSTUK 5: VERGELIJKENDE STUDIE VAN DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENINGEN VAN BELGISCHE NIET-BEURSGENOTEERDE ONDERNEMINGEN	- 48 -
5.1 Onderzoekopzet	- 48 -
5.2 Steekproef	- 49 -
5.3 Onderzoekresultaten	- 51 -
5.3.1 Is er een stijging in het geconsolideerde nettoresultaat en het geconsolideerd eigen vermogen na de vrijwillige overschakeling naar IFRS?	- 52 -
5.3.2 Welke standaarden zorgen voor een verbetering en welke voor een verslechtering van de geconsolideerde financiële staten?	- 53 -
5.4 Conclusie onderzoeksvragen	- 61 -
HOOFDSTUK 6: BESLUIT	- 63 -
6.1 Conclusies uit de literatuurstudie	- 63 -
6.2 Conclusies uit de literatuurstudie en de vergelijkende studie van de geconsolideerde jaarrekeningen van Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen	- 65 -
6.3 Conclusie met betrekking tot de centrale onderzoeksvraag	- 67 -
LIJST VAN DE GERAADPLEEGDE WERKEN	- 69 -
LIJST VAN FIGUREN	- 74 -
LIJST VAN TABELLEN	- 75 -

Hoofdstuk 1: De probleemstelling en onderzoeksopzet

In dit eerste hoofdstuk vindt de omschrijving en situering van het praktijkprobleem plaats. Vervolgens wordt het onderzoeksdoel besproken en een centrale onderzoeksvraag geformuleerd, aan de hand waarvan enkele deelvragen worden opgemaakt. Na de formulering van de deelvragen wordt het onderzoeksopzet besproken, met keuze en verantwoording van de onderzoeksstrategie.

1.1 Omschrijving en situering van het praktijkprobleem

Vanaf 1 januari 2005 zijn beursgenoteerde ondernemingen, gevestigd in de Europese Unie, verplicht om hun geconsolideerde jaarrekening op te stellen volgens IFRS. Vanaf 1 januari 2006 zijn ook banken en andere financiële instellingen door de Belgische wetgeving hiertoe verplicht (Koninklijk Besluit 5 december 2004). Het gebruik van IFRS in België wordt uitgebreid door de beheersvennootschappen van instellingen voor collectieve beleggingen (openbare vastgoedbevaks) vanaf 1 januari 2007 te verplichten om IFRS toe te passen op hun enkelvoudige jaarrekening (Koninklijk Besluit van 21 juni 2006). Ook andere entiteiten dan deze beursgenoteerde bedrijven, financiële instellingen en openbare vastgoedbevaks worden geconfronteerd met IFRS. Zo hebben niet-beursgenoteerde ondernemingen in België de keuze om IFRS toe te passen door het Koninklijk Besluit van 18 januari 2005. Deze vrijwillige overschakeling naar IFRS is echter wel onherroepelijk.

IFRS staat voor 'International Financial Reporting Standards' en zijn ontwikkeld door de IASB (International Accounting Standards Board), met als doel over een set van hoog kwalitatieve, verstaanbare en internationale standaarden te beschikken. De naam IFRS wordt gebruikt om zowel IAS (International Accounting Standards) als IFRS aan te duiden. IFRS bevat ook interpretaties uitgegeven door het Standing Interpretations Committee (SIC) en interpretaties uitgegeven door het International Financial Reporting Interpretation Committee (IFRIC).

Verordening (EG) Nr. 1606/2002 stelt : "IFRS moet (waar mogelijk) verplicht worden gesteld voor alle beursgenoteerde ondernemingen, op voorwaarde dat zij leiden tot een hoge mate van transparantie en vergelijkbaarheid van de financiële verslaggeving in de Gemeenschap". Deze verordening leidt tot een vrijer kapitaalverkeer binnen de interne markt en helpt communautaire ondernemingen om op voet van gelijkheid te concurreren bij het aantrekken van financiële middelen op zowel de Europese als de mondiale kapitaalmarkten. De beslissing van de Europese Unie tot de overgang naar IAS/IFRS werd ondersteund door het feit dat men gelooft dat de kwaliteit van de informatie verbetert en hierdoor de kapitaalkost voor bedrijven vermindert. Recent onderzoek trekt dit in twijfel en kan geen dalende kapitaalkost aantonen (Daske, 2006). Een interessante vraag is dan waarom sommige bedrijven vrijwillig overschakelen naar IFRS terwijl anderen dit niet doen.

Oudshoorn (2004) haalt volgende denkbare argumenten aan om vrijwillig over te schakelen naar IFRS:

- omwille van het imago: het kan belangrijk zijn om beursgenoteerde ondernemingen te volgen in hun wijze van rapportering;
- omwille van een eventuele kostenreductie van het financiële apparaat (15% tot 20% behoren tot de mogelijkheden);
- omwille van de mogelijkheid tot een transparante prestatiemeting tussen dochters en in het bijzonder met buitenlandse deelnemingen;
- omwille van de mogelijkheid om lagere bancaire kosten te bedingen bij een hoge financieringsbehoefte als gevolg van Basel II;
- omwille van de mogelijkheid om te blijven benchmarken, vooral met de beursgenoteerde concurrenten.

Deze argumenten moeten natuurlijk afgewogen worden tegen de kosten die de implementatie van IFRS met zich meebrengt. Deze kosten omvatten onder andere de kosten voor het inschakelen van externe adviseurs en de grote tijdsperiode die het vergt om IFRS te implementeren.

De overschakeling naar IFRS door beursgenoteerde ondernemingen en de gevolgen hiervan zijn al veelvuldig onderzocht. Onderzoek naar de vrijwillige overgang naar IFRS door niet-beursgenoteerde ondernemingen is eerder beperkt. Hindriks (2006) heeft in zijn masterproef de meerwaarde van IFRS bij Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen bekeken aan de hand van een literatuurstudie en diepte-interviews. Er is wel al eerder onderzoek verricht naar de vrijwillige overschakeling naar IFRS voor 2005 door beursgenoteerde ondernemingen. Moya & Oliveras (2006) hebben de vrijwillige overgang naar IFRS door beursgenoteerde ondernemingen in Duitsland in de jaren negentig onderzocht. Het doel van dit onderzoek was het analyseren van de financiële impact van de initiële overschakeling naar IFRS op het mutatieoverzicht van het eigen vermogen en op de resultatenrekening van Duitse beursgenoteerde ondernemingen. Gassen & Sellhorn (2006) hebben tevens de vrijwillige overschakeling naar IFRS door beursgenoteerde ondernemingen in Duitsland onderzocht, maar voor de periode van 1998 tot 2004. Zij hebben zich bezig gehouden met de analyse van de determinanten voor een vrijwillige overschakeling naar IFRS bij Duitse beursgenoteerde ondernemingen. Deze masterproef draagt een steentje bij aan het beperkt onderzoek naar de vrijwillige overgang naar IFRS door te onderzoeken waarom niet-beursgenoteerde ondernemingen vrijwillig overschakelen naar IFRS en of deze vrijwillige overschakeling al dan niet wordt ingegeven door gewenste accounting gevolgen.

1.2 Onderzoeksvragen

1.2.1 Formulering van het onderzoeksdoel en de centrale onderzoeksvraag

Het doel van deze masterproef is een inzicht te krijgen in de reden(en) die een onderneming er toe drijven om vrijwillig over te schakelen naar IFRS. Meer specifiek is het de bedoeling om na te gaan of deze vrijwillige overgang ingegeven wordt door gewenste accounting gevolgen.

De centrale onderzoeksvraag kan dan als volgt geformuleerd worden:

In welke mate wordt de vrijwillige overgang naar IAS/IFRS bij Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen ingegeven door gewenste accounting gevolgen?

1.2.2 Afleiding van de deelvragen

Vervolgens wordt er verder gegaan met de afleiding van de verschillende deelvragen. Deze zullen bijdragen om een antwoord te vinden op de centrale onderzoeksvraag en te komen tot een algemene conclusie.

Wat zijn motieven voor een overschakeling naar IFRS?

De Europese Unie heeft IFRS verplicht gemaakt voor beursgenoteerde ondernemingen omdat men gelooft dat IFRS bijdraagt tot een transparantere, meer uniforme verslaggeving. Hierdoor zijn de financiële staten internationaal beter vergelijkbaar. Door de verscheidene positieve gevolgen die hieruit voortvloeien, kiezen ook niet-beursgenoteerde ondernemingen voor de toepassing van IFRS, ook al zijn ze dit niet verplicht. Als onderneming creëert men een bredere toegang tot de kapitaalmarkt doordat de onderneming meer (internationale) investeerders aantrekt. De investeerdersgroep wordt meer internationaal en meer gediversifieerd door de verbeterde vergelijkbaarheid met andere ondernemingen. Aan de hand van deze deelvraag wordt onderzocht welke de motieven zijn voor een vrijwillige overschakeling naar IFRS.

Zijn de voordelen van een overschakeling naar IFRS zichtbaar in de geconsolideerde jaarrekening?

Het tijdschrift Financieel management heeft weet van tien voordelen door toepassing van IFRS bij niet-beursgenoteerde ondernemingen. Deze tien voordelen zijn niet allemaal even duidelijk. Zo beschouwt men het feit dat IFRS ook voor niet-beursgenoteerde ondernemingen impliciet is toegestaan volgens de EG-richtlijnen als een voordeel. Een eerste voordeel is dat de samenwerking

met beursgenoteerde ondernemingen vergemakkelijkt wordt. Een onderneming die IFRS toepast, kan lenen tegen gunstigere voorwaarden. Daarenboven wordt de jaarrekening transparanter, wat een positieve bijdrage levert voor PR-doeleinden en eventueel leidt tot een snellere beursintroductie. Verder leidt de overschakeling naar IFRS tot een structurele kostenbesparing, aangezien men nog maar één rapport moet maken wanneer men internationale activiteiten heeft.

Bij het vergelijken van ondernemingen die verplicht IFRS toepassen en ondernemingen die de keuze hebben om vrijwillig over te schakelen naar IFRS, vinden Daske et al. (2008) dat de kapitaalmarkteffecten het meest uitgesproken zijn bij ondernemingen die vrijwillig overschakelen naar IFRS. De kapitaalmarkteffecten worden aan de hand van de volgende drie afhankelijke variabelen gemeten: de marktliquiditeit, de kapitaalkost en vermogenswaarderingen. De proxies die men hiervoor gebruikt zijn echter niet zichtbaar in de geconsolideerde jaarrekening.

Deze deelvraag heeft tot doel na te gaan of de voordelen van een vrijwillige overschakeling naar IFRS al dan niet zichtbaar zijn in de geconsolideerde jaarrekening.

Is er een stijging in het geconsolideerde nettoresultaat en het geconsolideerd eigen vermogen na de vrijwillige overschakeling naar IFRS?

Uit onderzoek van Lantto en Sahlström (2009) blijkt dat de overschakeling naar IFRS de grootte van de belangrijkste accounting ratio's van Finse bedrijven verandert. Dit gebeurt door het duidelijk verhogen van de winstgevendheidsratio's, het gematigd doen stijgen van de gearing ratio (analoog aan solvabiliteitsratio), het aanzienlijk verlagen van de P/E ratio en het licht doen dalen van de equity en quick ratio's. Uit hun resultaten blijkt dat de stijgingen in de winstgevendheidsratio's en de daling in de P/E ratio verklaard kunnen worden door stijgingen van de winsten in de geconsolideerde resultatenrekening.

De impact van de implementatie van IFRS op de positie en de financiële resultaten van een onderneming wordt verwacht significant te zijn, voornamelijk in Continentaal Europese landen. In

de enquête werden drie financiële variabelen opgenomen, waarvan meer respondenten aangaven dat de impact van de aanname van IFRS eerder positief dan negatief zou zijn. (Jermakowicz & Gornik-Tomaszewski, 2006) Deze drie financiële variabelen omvatten:

- het aandelenkapitaal op de datum van opening van de IFRS balans;
- de inkomsten en het aandelenkapitaal op het einde van het eerste jaar van rapporteren onder IFRS; en
- de inkomsten in het tweede en derde jaar van rapporteren onder IFRS.

AccountancyMagazine.com schrijft dat uit onderzoek blijkt dat de nettowinsten van de top 30 Europese bedrijven met 25% gestegen zijn na de overschakeling van lokale GAAP naar IFRS maar de geconsolideerde balansstaten zijn verslechterd.

Uit de drie bovenstaande onderzoeken blijkt dat de overschakeling naar IFRS een significante invloed heeft op de geconsolideerde jaarrekening. De verdere literatuurstudie en empirisch onderzoek moeten uitwijzen of de geconsolideerde financiële staten er inderdaad gunstiger uitzien na de overschakeling naar IFRS.

Indien er een (algemene) verbetering is, hoe kan deze verklaard worden?

Een (algemene) verbetering van de geconsolideerde jaarrekening kan verklaard worden door een combinatie van diverse standaarden die elk een bepaalde invloed uitoefenen op de geconsolideerde jaarrekening. De veranderingen in de belangrijkste accounting ratio's in het onderzoek van Lantto en Sahlström (2009) worden verklaard door de aanneming van regels die verband houden met fair value accounting, lease accounting en inkomensbelasting accounting, alsook regels die effect hebben op het boekhouden van financiële instrumenten.

Deze deelvraag gaat na welke diverse verklaringen er mogelijk zijn voor de verbetering in de geconsolideerde financiële staten.

Welke standaarden zorgen voor een verbetering en welke voor een verslechtering van de geconsolideerde financiële staten?

Men heeft een aantal verschillende standaarden ingevoerd die elk een invloed hebben op één of meerdere aspecten van de geconsolideerde jaarrekening. Zo zullen bijvoorbeeld onder IFRS veel in het verleden opgebouwde voorzieningen vervallen, wat voor een aantal bedrijven een veel hogere winst zal opleveren. Aan de andere kant zullen sommige kosten die in het verleden vroegtijdig genomen zijn alsnog geactiveerd moeten worden.

Aan de hand van deze deelvraag wordt getracht een indeling te vinden voor welke standaarden een positieve, respectievelijk negatieve, invloed uitoefenen op de geconsolideerde financiële staten.

1.3 Onderzoeksopzet

De onderzoekstrategie verschilt voor de diverse deelvragen. Enkele deelvragen worden louter beantwoord door middel van een literatuurstudie en een deel van de deelvragen wordt beantwoord aan de hand van zowel een literatuuronderzoek als een vergelijkende studie van de geconsolideerde jaarrekeningen van Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen van voor en na de overschakeling naar IFRS.

Drie deelvragen worden louter beantwoord aan de hand van een literatuuronderzoek:

- *Wat zijn motieven voor een overschakeling naar IFRS?;*
- *Zijn de voordelen van een overschakeling naar IFRS zichtbaar in de geconsolideerde jaarrekening?; en*
- *Indien er een (algemene) verbetering is, hoe kan deze verklaard worden?.*

De overige twee deelvragen worden beantwoord aan de hand van zowel een literatuuronderzoek als een vergelijkende studie van de geconsolideerde jaarrekeningen;

- *Is er een stijging in het geconsolideerde nettoresultaat en het geconsolideerd eigen vermogen na de vrijwillige overschakeling naar IFRS?; en*
- *Welke standaarden zorgen voor een verbetering en welke voor een verslechtering van de geconsolideerde financiële staten?.*

Hoofdstuk 2: International Financial Reporting Standards

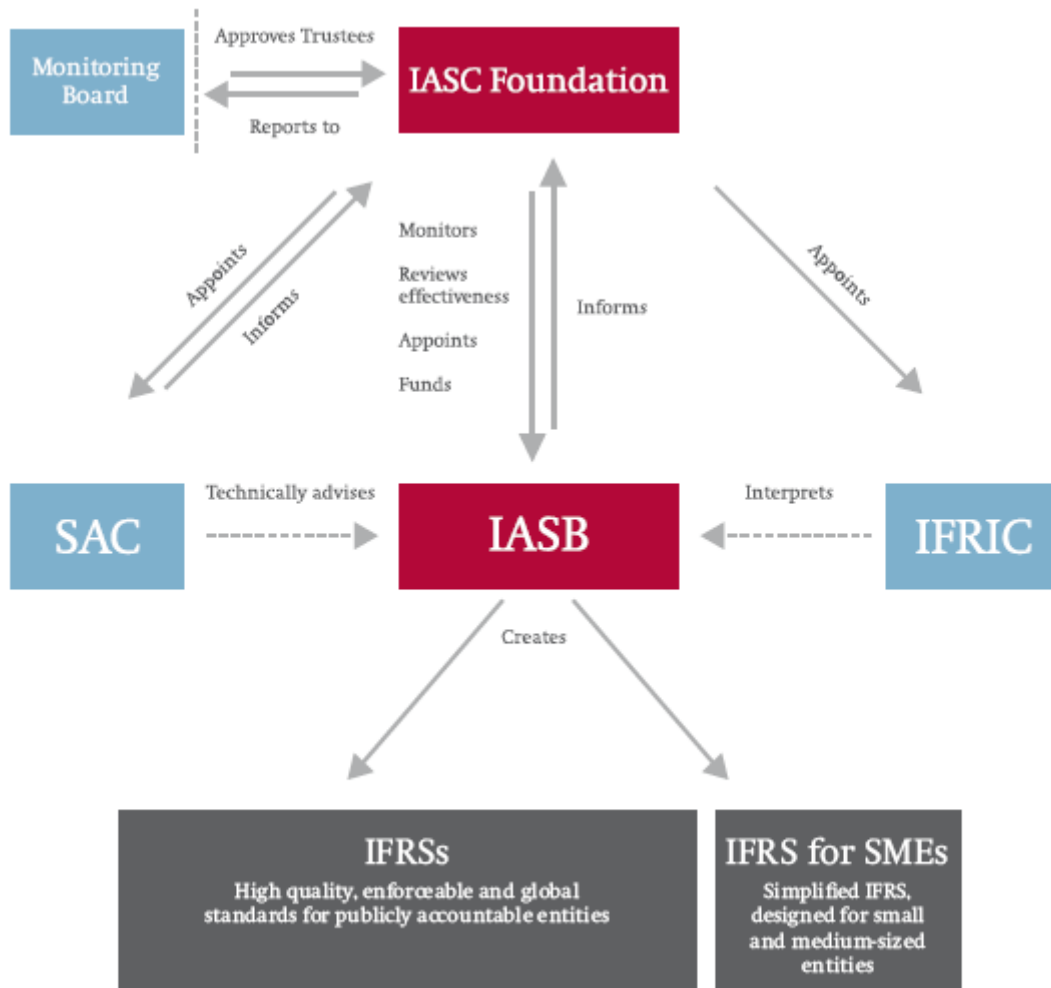
In dit tweede hoofdstuk wordt kort de historiek van de IFRS besproken. Vervolgens wordt het doel van de IFRS en de positieve en negatieve gevolgen doorgenomen. Tenslotte volgen de getuigenissen van drie Belgische beursgenoteerde ondernemingen in verband met hun ervaringen met de (vrijwillig vervroegde) toepassing van IFRS.

2.1 Historiek van International Financial Reporting Standards

In 1973 werd de International Accounting Standards Committee (IASC) opgericht door beroepsorganisaties van accountants uit Australië, Canada, Frankrijk, Duitsland, Japan, Mexico, Nederland, het Verenigd Koninkrijk, Ierland en de Verenigde Staten naar aanleiding van de veranderende accounting wetgeving. In de loop van de jaren volgden ook nog andere landen. In 1977 werd de International Federation of Accountants (IFAC) opgericht en moest de IASC vechten om niet opgeslorpt te worden door het IFAC. Door onderhandelingen met de International Organization of Securities Commissions (IOSCO) in 1987 had de IASC voor de eerste keer een duidelijke rol voor zijn standaarden. De IOSCO had het concept ontwikkeld dat *'whatever the listing rules in a company's primary stock exchange, there would be a common minimum package which all stock exchanges would accept from foreign companies seeking a secondary listing'* (Epstein & Mirza, 2005). De IOSCO was bereid om de International Accounting Standards (IAS) hiervoor te gebruiken maar het duurde echter nog tot 1995 voordat de IAS geaccepteerd werden door de IOSCO.

Vanaf 2001 komt de International Accounting Standards Board (IASB) op het toneel als opvolger van de IASC, met als bedoeling een onafhankelijke standaardzettende raad te zijn. In figuur 1 wordt de structuur van de IASC Foundation weergegeven.

Figuur 1: Structuur IASC Foundation (Bron: <http://www.iasb.org>)

De IASCF (2006) omschrijft het doel van de IASB als drieledig zijnde:

- a. in het openbaar belang één verzameling van hoogwaardige, begrijpelijke en afdwingbare mondiale standaarden voor financiële verslaggeving te ontwikkelen die kwalitatief hoogwaardige transparante en vergelijkbare informatie voorschrijven in financiële overzichten en andere financiële verslaggeving, teneinde deelnemers in de verschillende kapitaalmarkten in de wereld, en andere gebruikers van informatie te ondersteunen bij het nemen van economische beslissingen;
- b. het gebruik en de strikte toepassing van die standaarden te bevorderen; en

- c. actief samen te werken met nationale regelgevende organen om convergentie te bewerkstelligen van nationale standaarden voor financiële verslaggeving en de IFRS, resulterend in hoogwaardige standaarden.

De IASB wordt ondersteund door een externe raadgevende raad (SAC) en een interpretaties comité (IFRIC) om (bege)leiding te bieden waar er zich afwijkingen voordoen in de uitoefening.

De Standards Advisory Council (SAC) komt drie keer per jaar samen met de IASB en bestaat uit een vijftigtal leden. Deze leden worden genomineerd op basis van representatie van relevante organisaties. De leden worden geacht als een communicatiekanaal te dienen tussen de IASB en de grotere groep van vertegenwoordigers van gebruikersgroepen, te discussiëren over IASB voorstellen en onderwerpen aan te leveren om op de agenda te zetten van de IASB. Het International Financial Reporting Interpretations Committee (IFRIC) is de opvolger van het Standards Interpretation Committee (SIC) en heeft als taak het opstellen van interpretaties van IFRS. Deze interpretaties moeten goedgekeurd worden door de IASB en hebben dezelfde autoriteit als een standaard uitgegeven door de IASB. Zowel de IASB als de IFRIC werken samen met nationale accounting standaardzetteren om convergentie te bereiken in de accountingstandaarden over de hele wereld.

Een geografische en professioneel diverse groep van Trustees van de IASC Foundation stelt de leden van de IASB, IFRIC en SAC aan en houdt toezicht aangezien zij verantwoordelijk zijn voor het publieke belang. De Trustees hebben ook nog andere taken, zoals het jaarlijks herzien van de strategie van het IASB en zijn effectiviteit en het ontwikkelen van operationele procedures voor het IASB, IFRIC en SAC.

Momenteel bestaat de IASB uit vijftien leden uit negen landen, met aan het hoofd Sir David Tweedie. Volgens de IASC Foundation Constitution dienen raadsleden:

comprise a group of people representing, within that group, the best available combination of technical skills and background experience of relevant international business and market

conditions in order to contribute to the development of high quality, global accounting standards (<http://www.iasb.org/About+Us/About+the+IASB/About+the+IASB.htm>).

2.2 Het doel van de International Financial Reporting Standards

De IFRS werden door de EU verplicht gesteld vanaf 1 januari 2005 om tot een verbeterde transparantie en vergelijkbaarheid te komen tussen Europese ondernemingen en tot lagere lasten op de kapitaalmarkt. De IFRS zorgen voor de noodzakelijke beschikbaarheid van kwalitatieve, transparante en vergelijkbare financiële informatie om te komen tot één grote kapitaalmarkt in Europa. De aanwezigheid van één grote kapitaalmarkt binnen Europa is vereist voor de bevordering van de economische groei en welvaart binnen Europa.

De toepassing van IFRS leidt tot een harmonisatie van de Europese/internationale financiële verslaggeving. De nood aan harmonisatie is ontstaan door de vraag naar een betere vergelijkbaarheid van de jaarrekeningen, een kostenbesparing voor een groot aantal ondernemingen en het vermijden van concurrentievervalsing (Van Hulle et al., 2009).

Een goede vergelijkbaarheid tussen de jaarrekeningen is noodzakelijk voor het tot stand komen van correcte beslissingen. Indien verschillende waarderingsregels in de jaarrekeningen worden toegepast of wanneer de jaarrekeningen op verschillende manieren worden voorgesteld, is het voor de gebruikers van die jaarrekeningen moeilijk om de financiële positie van de betrokken ondernemingen te vergelijken met elkaar.

Ondernemingen die internationaal actief zijn, hebben ongetwijfeld belang bij de harmonisatie van de financiële verslaggeving. Zo besparen ze kosten door het niet langer bestaan van verschillende normen in verband met de jaarverslaggeving. Een onderneming die in verschillende landen operationeel is, dient een boekhoudsysteem te ontwikkelen dat haar in staat stelt te rapporteren op basis van de verschillende regelgevingen in verband met de verslaggeving.

Door de verschillende vereisten in verband met de omvang van de openbaar te maken financiële informatie kan er concurrentievervalsing ontstaan. Zo kan het zijn dat een onderneming in een bepaald land concurrentiegevoelige informatie dient bekend te maken, terwijl in een ander land de vereisten minder ver reikend zijn waardoor een concurrentienadeel kan ontstaan.

2.2.1 Positieve gevolgen voor zowel beursgenoteerde als niet-beursgenoteerde ondernemingen

De omschakeling naar IFRS is een ingrijpende maatregel. De implementatie van IFRS leidt tot een grotere internationale harmonisatie, op vlak van de geconsolideerde jaarrekeningen van beursgenoteerde ondernemingen, aangezien er minder keuzemogelijkheden zijn onder IFRS vergeleken met de EU-richtlijnen. Dit leidt tot een betere vergelijkbaarheid van de geconsolideerde financiële staten, wat op zijn beurt resulteert in accounting informatie die nuttiger is voor kredietverschaffers, investeerders en alle andere gebruikers van de geconsolideerde financiële staten bij het nemen van beslissingen (Jermakowicz, 2004). Daarenboven resulteert de invoering van IFRS in een verbetering van de kwaliteit van de cijfers en informatie en een hogere mate van transparantie. Men moet hier wel bij opmerken dat de oorzaken van lagere kosten van het eigen vermogen en meer liquide markten hoofdzakelijk van toepassing zijn voor beursgenoteerde ondernemingen.

De vrijwillige invoering van IFRS heeft tevens nog diverse andere positieve gevolgen (Oudshoorn, 2004 & <http://financieel-management.nl/posts/view/2272>). Zo wordt de samenwerking van niet-beursgenoteerde ondernemingen met beursgenoteerde ondernemingen vergemakkelijkt en kan men blijven benchmarken met de beursgenoteerde ondernemingen. Dit alles is voordelig voor het imago. Zo gelooft 60% van de respondenten uit een onderzoek van Jermakowicz (2004) dat de overschakeling naar IFRS een grotere vergelijkbaarheid toelaat met de geconsolideerde financiële staten van andere beursgenoteerde ondernemingen aangezien het resulteert in een beweging naar overeenkomstigheid in de keuze tussen alternatieve accountingbehandelingen.

De hogere mate van transparantie van de geconsolideerde jaarrekening is handig voor PR-doeleinden en zorgt voor een (eventuele) snellere beursintroductie. 'Het implementeren van IFRS resulteert in een betere rapporteringstransparantie.' Deze stelling wordt ondersteund door 60% van de respondenten uit een onderzoek van Jermakowicz (2004). Onder IFRS worden bepaalde 'off balance sheet' items naar de geconsolideerde balans gebracht en additionele toelichtingen maken prestatie-evaluatie mogelijk op basis van industriesector en geografische segmenten.

Een transparante prestatiemeting tussen de dochters en voornamelijk met de buitenlandse deelnemingen wordt mogelijk. Doordat deze allemaal volgens IFRS rapporteren, leidt dit tot een structurele kostenbesparing aangezien één enkele standaard wordt gevolgd in plaats van verschillende nationale standaarden. 65% van de respondenten van het onderzoek van Jermakowicz (2004) gelooft dat de overschakeling naar IFRS resulteert in de harmonisatie van hun interne en externe rapportering. De meeste van deze bedrijven implementeren IFRS niet enkel voor hun geconsolideerde staten maar ook voor intern managementgebruik in de moedermaatschappij en de dochters. Dit stelt een einde aan de interpretatieproblemen geassocieerd met het gebruik van verschillende accountingstandaarden in elk operationeel land.

Een ander voordeel is dat men kan lenen tegen gunstigere voorwaarden, mede door Basel II. Basel II is de benaming voor een nieuwe reglementering voor het geld- en kredietwezen. In essentie betekent dit dat de banken voor ieder krediet moeten vaststellen wat het kredietrisico is. Zo wordt elke debiteur in een bepaalde risicoklasse ingedeeld. Om de financiële parameters vergelijkbaar te maken, zullen de banken de rapportage in IFRS eisen bij alle kredieten. Hierdoor wordt de beschikbare informatie van de debiteuren meer uniform aangebracht, zodat deze onderling vergelijkbaar wordt.

Tevens resulteert de invoering van IFRS in een verbetering van de kwaliteit van de cijfers en informatie. Uit diverse onderzoeken (Barth et al., 2005 & 2006, Daske & Gebhardt, 2006) komt naar voor dat rapportering op basis van IFRS geassocieerd wordt met een hogere kwaliteit van de cijfers en informatie.

Uit een onderzoek van Hail en Leuz (2007) blijkt dat de invoering van IFRS in de Europese Unie geleid heeft tot lagere kosten van het eigen vermogen van beursgenoteerde ondernemingen en tot een meer liquide Europese kapitaalmarkt. Verscheidene redenen kunnen aanleiding geven tot de verwachting dat IFRS leidt tot gemiddeld lagere kosten van het eigen vermogen en tot meer liquide markten. Een eerste reden is dat door verslaggeving op basis van IFRS beleggers meer inzicht verkrijgen in de financiële positie en de prestaties van ondernemingen en eerder bereid zijn om aandelen te kopen tegen een betere prijs. Daarnaast nemen voor beleggers de kosten voor het vergelijken van ondernemingen af. Dit geldt vooral voor het vergelijken van ondernemingen uit verschillende landen. Als laatste reden is er het feit dat door IFRS ondernemingen meer inzicht moeten bieden in de financiële gevolgen van hun beleid. Hierdoor kan worden verwacht dat zij bij hun managementbeslissingen beter rekening houden met de gevolgen voor beleggers (<http://www.accountancynieuws.nl>). Hierbij dient te worden opgemerkt dat deze oorzaken voornamelijk van toepassing zijn op beursgenoteerde ondernemingen.

Uit bovenstaande literatuur komt naar voor dat er een tiental positieve gevolgen zijn door de omschakeling naar IFRS. Met name:

- een betere vergelijkbaarheid;
- nuttigere accountinginformatie;
- een verbeterde kwaliteit van de cijfers en informatie;
- grotere transparantie;
- een vergemakkelijking van de samenwerking met beursgenoteerde ondernemingen en tevens benchmark;
- imagobevorderend;
- nuttig voor PR-doeleinden;
- een snellere beursintroductie;
- een structurele kostenbesparing;
- de mogelijkheid om te lenen aan gunstigere voorwaarden;
- een lagere kost van het eigen vermogen; en
- een meer liquide kapitaalmarkt.

Het al dan niet zichtbaar zijn van deze gevolgen in de geconsolideerde financiële staten is afhankelijk van de manier waarop deze gevolgen gemeten kunnen worden. Hierna volgt de bespreking van onderzoeken naar de verbeterde kwaliteit van de cijfers en informatie en onderzoeken naar een lagere kost van het eigen vermogen waarbij wordt aangehaald hoe men deze positieve gevolgen berekend.

Onderzoeken naar de verbeterde kwaliteit van de cijfers en informatie worden besproken door Hail & Leuz (2007). Zo toont een onderzoek van Barth et al. (2005 & 2006) dat rapporten op basis van IAS van een hogere kwaliteit zijn dan deze op basis van lokale GAAP maar echter wel van een lagere kwaliteit dan deze op basis van U.S. GAAP. Het bewijs uit het onderzoek van Daske & Gebhardt (2006) toont dat rapportering op basis van IFRS geassocieerd wordt met hogere waargenomen kwaliteit. Ball (2001, aangehaald door Hope, Jin & Kang, 2006) vermeldt in zijn onderzoek echter dat hogere kwaliteit standaarden, met name IFRS, niet automatisch leiden tot financiële rapportering van een hogere kwaliteit. Daske & Gebhardt (2006) maakten voor hun onderzoek gebruik van jaarlijkse kwaliteitscores voor de rapportering, toegekend door accountingexperts. Ook Barth et al. (2005 & 2006) gebruikten maatstaven in verband met earnings kwaliteit die niet zichtbaar zijn in de geconsolideerde financiële staten.

Er is reeds uitgebreid onderzoek gedaan naar het al dan niet behalen van een lagere kost van het eigen vermogen door de overschakeling naar IFRS. Zo tonen Karamanou & Nishiotis (2009) aan dat er een significante reductie is in de kapitaalkost voor bedrijven na de aankondiging dat ze vrijwillig IFRS vervroegd gaan toepassen. Hail & Leuz (2007) stellen dat er een aantal studies zijn die suggereren dat de vrijwillige rapportering op basis van IFRS geassocieerd is met substantiële kapitaalmarktvoordelen. Het bewijs hier omtrent is niet eensluidend en vaak gemengd. Zo vermelden ze onder meer het onderzoek van Cuijpers & Buijink (2005), waar geen significante verschillen gevonden werden tussen bedrijven die de lokale GAAP en IFRS toepassen binnen de Europese Unie. Daarentegen toont het onderzoek van Daske et al. (2007), dat Hail & Leuz (2007) vermelden, dat de gemiddelde effecten op de kapitaalkost en marktliquiditeit over het algemeen bescheiden zijn. Hier wordt wel bij opgemerkt dat het belangrijk is om de heterogeniteit in de

economische gevolgen van de implementatie van IFRS te erkennen. Zo zullen bepaalde bedrijven IFRS enkel als een 'label' implementeren terwijl anderen de beslissing als een serieuze verbintenis zien ten aanzien van transparantie. De onderzoekers vinden dat 'serieuze' bedrijven grotere kapitaalkost- en liquiditeiteffecten ervaren dan 'label' ondernemingen. Echter, zelfs voor 'serieuze' ondernemingen zijn de netto-effecten klein en vaak statistisch insignificant. Hierboven is het niet duidelijk dat de beweerde voordelen enkel toegewezen kunnen worden aan de implementatie van IFRS. Zo kunnen de voordelen tevens voortkomen uit bredere verbintenissen van bedrijven voor grotere transparantie, in plaats van louter de overschakeling naar een ander boekhoudregime. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de gebruikte modellen, in de verschillende bovenstaande onderzoeken, voor de berekening van de kapitaalkost elementen bevatten die niet uit de geconsolideerde jaarrekening gehaald kunnen worden, zoals 'forecasted earnings per share up to five years ahead'.

2.2.2 Negatieve gevolgen en risico's voor zowel beursgenoteerde als niet-beursgenoteerde ondernemingen

De Belgische wetgever heeft ervoor geopteerd om IFRS enkel verplicht te maken voor de geconsolideerde jaarrekening van beursgenoteerde ondernemingen en zelfs te verbieden voor de enkelvoudige jaarrekening. In België worden de belastingen berekend op basis van de enkelvoudige jaarrekening waardoor zowel beursgenoteerde als niet-beursgenoteerde ondernemingen hun enkelvoudige financiële staten dienen op te stellen op grond van de Belgische boekhoudregels. Dit geeft aanleiding tot een dubbele standaard die onduidelijkheid en onzekerheid kan veroorzaken bij de gebruiker van jaarrekeningen, en die ook additionele kosten zal veroorzaken voor bedrijven die verplicht of vrijwillig overschakelen naar IFRS.

Uit onderzoek van Haverals (2007) blijkt dat het gebruik van IFRS de belastingdruk op bedrijven zal verhogen met 3,8 tot 14,6%, afhankelijk van de sector. Deze stijging in de belastingdruk is op de eerste plaats te wijten aan de degressieve afschrijvingsregels en ten tweede aan de voorraadwaardering op basis van LIFO. De degressieve afschrijvingsmethode biedt betere

afschrijvingsbedragen in de eerste jaren van de activa dan de lineaire afschrijvingsmethode die gebruikt wordt onder IFRS. Onder de FIFO methode, die door IFRS wordt gebruikt, reflecteert de waarde van de voorraad het inflatie-effect. Hierdoor kan de LIFO methode als gunstiger beschouwd worden dan de FIFO methode of gewogen gemiddelde methode, onder de assumptie van stijgende marktwaarden.

Vooraf in de beginfase van de omschakeling naar IFRS zijn er ook mindere voordelige aspecten zoals de dwingende aard van de normen, aanpassing van de wetgeving, interne kosten verbonden aan onder andere de opleiding van personeel, enzovoort. Zo stelt Arbeitskreis (2003, geciteerd door Jermakowicz, 2004) dat IFRS vaak te gesofisticeerd is voor niet-beursgenoteerde ondernemingen en dat de potentiële voordelen voortkomend uit de hogere kwaliteitsrapportering mogelijk niet opwegen tegen de opgelopen kosten door de noemenswaardige complexiteit van de standaarden en de noodzakelijke hoge expertise om de standaarden correct toe te passen en te interpreteren.

Witt (2004) benoemt enkele risicofactoren waar een onderneming rekening mee moet houden bij het invoeren van IFRS. De belangrijkste risicofactor is '*onderschatting*' van de impact van IFRS. Op de eerste plaats maken directies zich hieraan schuldig aangezien men IFRS niet als een opportuniteit ziet maar als een last en daarom de afhandeling overlaat aan de financiële staf. Deze zit dan met een project waarvan zij weet dat de impact groot is en de kosten moeilijk te managen zijn. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat dit risico niet zozeer meespeelt bij niet-beursgenoteerde ondernemingen daar zij zelf kiezen voor de overschakeling naar IFRS.

Tijdsverspilling is één van de grotere directe risico's. De oorzaak hoeft niet altijd binnen de eigen organisatie te worden gezocht. Ook de wijze van samenwerking met extern betrokken partijen zoals software leveranciers en de accountant, kunnen hiervan de oorzaak zijn.

Tevens is het tekort aan kennis een direct risico. Afhankelijk van de aard en het niveau van de functie is een ander soort kennis vereist. Op alle niveaus moet kennis worden ontwikkeld. Dit kan

gerealiseerd worden via een cursus of door kennisoverdracht on the job door externe deskundigen. Volgens 85% van de respondenten uit een onderzoek van Jermakowicz (2004) is de implementatie van IFRS complex en kostelijk. Het vereist een dubbele 'workload' tijdens het transitiejaar voor het financiële en accounting personeel en vele anderen. Eén van de meest belangrijke zaken van de overschakeling naar IFRS is een trainingprogramma voor de medewerkers van het bedrijf. De meeste bedrijven gebruiken externe expertise om hen te assisteren met de implementatie van hun conversieproject, aanpassingen van informatiesystemen of advies over hoe de veranderingen te communiceren.

Indirecte risico's kunnen door miscommunicatie met betrokken partijen ontstaan. Een belangrijke mogelijkheid op miscommunicatie loopt een onderneming met zijn geldverschaffer, doorgaans een bank. De relatie met de bank berust voor een belangrijk deel op vertrouwen. De bank wil geïnformeerd worden over wat de onderneming doet, welke risico's ze loopt en of ze alle risico's beheerst. IFRS leidt doorgaans tot een verlengde balans, waardoor de solvabiliteit onder druk kan komen, en een ander resultaat. Een slechter beeld kan voor de financiering nadelige gevolgen hebben. In een overgangperiode is het verstandig om met de bank afspraken te maken over de kredietcondities voor zover deze betrekking hebben op bancaire ratio's, daar deze immers veranderen. Ook moet de onderneming aandacht besteden aan zijn rating door de bank aangezien deze de onderneming in de eerste plaats behoedt voor onverwachte nadelige gevolgen en de kans biedt om de bank- en kredietkosten te verlagen.

2.2.3 Enkele getuigenissen van Belgische beursgenoteerde ondernemingen over de (vrijwillige vervroegde) implementatie van IFRS

In een artikel van Jermakowicz & Gornik-Tomasweski (2005) worden enkele getuigenissen vermeld van Belgische beursgenoteerde ondernemingen die vrijwillig IFRS vervroegd toegepast hebben op hun geconsolideerde financiële staten. Deze getuigenissen geven een inzicht in de beweegredenen van beursgenoteerde ondernemingen om IFRS vrijwillig vroeger toe te passen en welke positieve gevolgen en eventuele moeilijkheden ze zijn tegen gekomen bij het implementeren van IFRS.

Belgacom stelde reeds in 2003 zijn geconsolideerde financiële staten op volgens IFRS. Belgacom was overtuigd dat het gebruik van IFRS in de prospectus het succes van de IPO (Initial Public Offering) zou ondersteunen door het communiceren van financiële informatie die meer transparant, relevant en internationaal vergelijkbaar is. De directeur van de groep Accounting en financiële controle van Belgacom stelt dat de overgang van de Belgische accountingregels naar IFRS een impact heeft gehad op het merendeel van de titels van de geconsolideerde balansstaat en de geconsolideerde resultatenrekening in termen van erkenning, inhoud en/of presentatie, als aanvulling op de meer extensieve toelichtingvereisten onder IFRS. Hij deelt ook mee dat om zo'n veranderingen te implementeren en te automatiseren, minieme veranderingen van systemen noodzakelijk waren, maar in de eerste plaats nieuwe processen op poten dienden gesteld te worden om transacties te documenteren en informatie te verzamelen.

Door de keuze om IFRS te adopteren, voorafgaand tot de verplichte invoering, kon Solvay de verwachtingen van de financiële markten vroegtijdig inlossen. Het was dus makkelijker om zich te wenden tot de kapitaalmarkten en vergemakkelijkte de contacten met 'rating' maatschappijen. De implementatie van IFRS door Solvay was een goed voorbereid proces met twee simulaties op de geconsolideerde financiële staten van voorgaande jaren. Zo werden er trainingssessies georganiseerd voor de accountants van de groep met hulp van de externe auditoren van Solvay. Bijkomstig werden alle managementniveaus en de financiële media volledig geïnformeerd voor en tijdens het implementatieproces. Het hoofd van de Corporate Controlling & Group Accounting getuigt dat de grootste impact van de implementatie van IFRS op de informatiesystemen voortkwam uit de harmonisatie van de verwachte levensduur en de hieruit voortvloeiende veranderingen aan de afschrijvingsratio's. Het belangrijkste effect van IFRS op de geconsolideerde financiële staten van het bedrijf nam plaats op het vlak van uitgestelde belastingen (IAS 12), pensioenverplichtingen (IAS 19) en de waardevermindering van activa (IAS 36).

Het derde bedrijf dat ter sprake kwam in het artikel, is de Delhaize Group. Dit bedrijf stelt vanaf 2005 zijn geconsolideerde financiële staten op volgens IFRS, zoals wettelijk vereist. De Delhaize Group publiceert echter geconsolideerde financiële staten op basis van IFRS voor twee

vergelijkende jaren, om zo de investeerders te voorzien van een meer compleet zicht op haar geconsolideerde financiële staten. De directeur van de International Accounting van de groep verklaart dat de Delhaize Group de omschakeling naar IFRS als een positieve stap ziet naar een verbeterde financiële transparantie binnen Europa. Zo zullen hun financiële resultaten en financiële positie gemakkelijker vergeleken en gebenchmarked kunnen worden met hun Europese collega's. Bovendien stelt ze dat de geconsolideerde financiële staten van de Delhaize Group makkelijker vergeleken kunnen worden met deze van collega's uit de Verenigde Staten van Amerika aangezien de concepten en inhoud onder IFRS redelijk gelijkaardig zijn aan deze gebruikt onder US GAAP.

Hoofdstuk 3: Enkele verschillen tussen IFRS en Belgische GAAP

Onderstaande opsomming van verschillen tussen IFRS en Belgische GAAP is gebaseerd op de publicatie van PricewaterhouseCoopers Belgium (2006) en is aangevuld met vergelijkingen uit een onderzoek van Jermakowicz (2004). De opgesomde verschillen zijn zeker geen limitatieve lijst maar slechts een greep uit de grote verscheidenheid tussen IFRS en Belgische GAAP. Met name de verschillen met betrekking tot de standaarden die naar voor zijn gekomen uit de onderzoeken besproken in hoofdstuk 4 worden behandeld.

3.1 De financiële staten

Onder IFRS dient een onderneming een balansstaat, een resultatenrekening, een cashflow staat, een staat met de erkende inkomsten en uitgaven, een staat met de veranderingen in het eigen vermogen, het boekhoudkundig beleid en een toelichting bij de geconsolideerde financiële staten verplicht op te nemen. Daarentegen dient een onderneming die de Belgische GAAP toepast slechts een balansstaat, een resultatenrekening, het boekhoudkundig beleid en een toelichting bij de geconsolideerde financiële staten op te stellen. Hierbij dient opgemerkt te worden dat er plaats voorzien is voor de bestemming van resultaten en veranderingen in het aandelenkapitaal in het standaardformaat voor de geconsolideerde financiële staten van de entiteit en ruimte is opgenomen voor veranderingen in de consolidatiereserves in het standaardformaat van de geconsolideerde financiële staten onder de Belgische boekhoudregels.

De Belgische wet schrijft een standaard opstelling van de boekhouding en een presentatieformaat voor voor zowel de geconsolideerde balansstaat als de geconsolideerde resultatenrekening. IFRS legt geen standaardformaat op maar stelt wel een beperkt aantal vereisten voor zowel de geconsolideerde balansstaat als de geconsolideerde resultaatrekening. Zo dient men onder de activa onder meer immateriële activa, financiële activa en voorraden op te nemen. IFRS laat de

ondernemingen vrij om hun kosten te rapporteren op basis van functie of naar aard. Indien men voor de functionele presentatie opteert, is men echter wel verplicht om een toelichting van de kosten naar aard te geven in de voetnoten.

De minimale voorstelling van de geconsolideerde resultatenrekening volgens IFRS dient volgende items te bevatten:

- opbrengsten;
- financieringskosten;
- aandeel van resultaten na belastingen van geassocieerde ondernemingen en joint-ventures die door middel van de vermogensmutatiemethode gerapporteerd worden;
- belastingskosten;
- winst/verlies na belastingen toewijsbaar aan de resultaten en de hernieuwde meting van beëindigde bedrijfsactiviteiten; en
- nettowinst of nettoverlies van de periode.

Onder de Belgische GAAP dient een onderneming meer onderscheiden te maken tussen onder meer de financiële resultaten, operationele resultaten en uitzonderlijke resultaten.

3.2 Bedrijfscombinaties

Goodwill is de prijs die betaald wordt voor de verwerving van een onderneming, of een onderdeel ervan, in die mate dat deze hoger is dan de nettowaarde van de activabestanddelen minus de passivabestanddelen van de verworven onderneming. De verwerking van deze goodwill is verschillend afhankelijk van de gebruikte rapporteringregels.

Een onderneming die de Belgische boekhoudregels toepast, dient goodwill te kapitaliseren en af te schrijven. Deze afschrijvingsperiode bedraagt meestal vijf jaar. Indien deze langer is, dient men er een rechtvaardiging voor te geven in de toelichting. Volgens IFRS dient goodwill tevens gekapitaliseerd te worden maar deze mag echter niet afgeschreven worden. Goodwill en

immateriële activa dienen minstens jaarlijks getest te worden op bijzondere waardeverminderingen (IFRS 3 en IAS 36). Door het niet langer jaarlijks afschrijven van de goodwill vervalt er een kostenpost wat een effect zal hebben op de geconsolideerde resultatenrekening.

Bij het ontstaan van negatieve goodwill wordt de identificatie en meting van de identificeerbare activa en passiva van de verworven onderneming herbeoordeeld onder IFRS. Indien er na deze herbeoordeling nog steeds een consolidatiereserve overblijft, dient deze onmiddellijk erkend te worden in de geconsolideerde resultatenrekening. Onder de Belgische boekhoudwetgeving wordt negatieve goodwill gerelateerd aan verwachte toekomstige verliezen/kosten opgenomen in de geconsolideerde resultatenrekening wanneer deze zich voordoen. Eventueel overblijvende negatieve goodwill wordt behouden onder het geconsolideerde eigen vermogen.

3.3 Opbrengstenerkenning

De Belgische GAAP is in het algemeen vergelijkbaar met IFRS, hoewel opbrengsten soms nog erkend worden op basis van de wettelijke vorm van de transactie. IFRS heeft een standaard die gewijd is aan opbrengsten, namelijk de IAS 18. Deze standaard schrijft specifieke criteria voor, voor de verkoop van goederen, de verhuur van diensten, interesten, royalty's en dividenden. Een gemeenschappelijk criterium voor elk van deze opbrengstgenererende activiteiten is de waarschijnlijkheid dat de economische voordelen geassocieerd met de transactie naar de onderneming zullen vloeien en dat de opbrengst en kosten op een betrouwbare wijze gemeten kunnen worden.

3.4 Kostenerkenning

Uitgaven worden in het raamwerk van de IASB gedefinieerd alsmede het bevatten van verliezen. Onder IFRS zijn uitgaven dalingen in economische voordelen die resulteren in een daling in het geconsolideerde eigen vermogen. De Belgische boekhoudregels bevatten geen specifieke definitie van het begrip 'uitgave', maar het algemeen aanvaarde concept is vergelijkbaar met de definitie van IFRS.

IFRS vereist dat de kost van het voorzien van werknemervoordelen (pensioenen) erkend dient te worden op een systematische en rationele basis gedurende de periode waarin werknemers diensten leveren voor de onderneming. Onder IFRS dient de netto pensioenverplichting gerapporteerd te worden op de geconsolideerde balansstaat wanneer de diensten geleverd worden en deze dient gemeten te worden aan de verwachte hoeveelheid die betaald moet worden. Deze vereisten zijn gespecificeerd in IAS 19 Personeelsbeloningen. Onder Belgische GAAP worden bedragen betaald aan pensioenfondsen en dergelijke gerapporteerd in de geconsolideerde resultatenrekening.

3.5 Activa

3.5.1 Immateriële activa

Onder IFRS worden verworven immateriële activa gekapitaliseerd indien ze voldoen aan de criteria voor een actief en ze worden afgeschreven over hun levensduur. Immateriële activa met een ongedefinieerde levensduur worden niet afgeschreven maar jaarlijks herzien voor waardeverminderingen (impairment test). De Belgische GAAP is gelijkaardig doch zijn herwaarderingen hier niet toegestaan terwijl deze onder IFRS in zeldzame gevallen wel toegelaten worden. Onderzoek- en ontwikkelingkosten kunnen onder Belgische GAAP gekapitaliseerd worden en afgeschreven worden op ten hoogste vijf jaar. IFRS verbiedt de kapitalisatie van

onderzoekkosten en ontwikkelingkosten worden slechts gekapitaliseerd en afgeschreven als aan een aantal criteria voldaan wordt.

3.5.2 Bijzondere waardeverminderingen van activa

Onder IFRS worden bijzondere waardeverminderingen (IAS 36) beoordeeld op discounted cash flows. Als een bijzondere waardevermindering zich opdringt, worden activa afgeschreven aan ofwel de marktwaarde minus de kosten om te verkopen ofwel de gebruikswaarde op basis van discounted cash flows (men moet het hoogste van de twee nemen). De terugneming van verliezen door bijzondere waardeverminderingen dient in bepaalde omstandigheden te gebeuren. Dit gebeurt echter nooit voor goodwill. In de Belgische boekhoudwetgeving wordt geen specifieke methode opgelegd. Indien een bijzondere waardevermindering nodig geacht wordt, dient men activa af te schrijven op basis van de gebruikswaarde of de netto realiseerbare waarde.

3.5.3 Voorraden

Voorraden worden onder IFRS geregistreerd aan de laagste waarde van ofwel kosten ofwel netto realiseerbare waarde. Ondernemingen dienen gebruik te maken van de FIFO of gewogen gemiddelde kost methode om hun kost te bepalen. In tegenstelling tot de Belgische GAAP is de LIFO methode verboden onder IFRS. Een ander verschilpunt met betrekking tot IFRS is dat onder de Belgische GAAP het toegestaan is om indirecte productiekosten niet op te nemen in de kost. IAS 2 vereist dat alle productiekosten, zowel directe als indirecte, opgenomen worden in de kost van voorraden.

3.5.4 Financiële activa

De Belgische boekhoudwetgeving stelt slechts een zeer beperkt aantal regels in verband met financiële activa ter beschikking van de ondernemingen. Toch bestaan er een aantal specifieke richtlijnen met betrekking tot bijvoorbeeld aandelen geclassificeerd als vaste financiële activa.

Onder IFRS wordt een financieel actief enkel en alleen erkend wanneer de entiteit een partij wordt in de contractuele voorzieningen van een financieel instrument. Onder IFRS zijn er twee standaarden die de financiële activa behandelen. Zo is er de IAS 32 die gericht is op de presentatie van financiële instrumenten en de IAS 39 die de opname en waardering van financiële instrumenten behandelt. IAS 32 geeft een definitie van wat er verstaan dient te worden onder een financieel actief. IAS 39 bepaalt dat bij de eerste opname van een financieel actief in de balans, deze verplichting gewaardeerd dient te worden tegen de reële waarde vermeerderd met, in welbepaald geval, de transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving of uitgifte van de financiële verplichting. Na de eerste opname dient de onderneming de financiële activa tegen reële waarde te waarderen zonder aftrek van eventuele transactiekosten bij verkoop of een andere vorm van vervreemding, op enkele uitzonderingen na.

3.6 Passiva

3.6.1 Voorzieningen

Onder IFRS worden voorzieningen, gerelateerd aan huidige verplichtingen van gebeurtenissen uit het verleden, geregistreerd als de uitstroom van middelen waarschijnlijk is en betrouwbaar geschat kan worden. Er bestaat dus met andere woorden een wettelijke of constructieve verplichting aan een derde partij op de datum van rapportering (IAS 37). Onder de Belgische GAAP is de waarschijnlijkheid dat een entiteit kosten zal oplopen als een resultaat van een gebeurtenis uit het verleden al voldoende om een voorziening te erkennen. De Belgische boekhoudwet stipuleert dat voor grote herstellingskosten en onderhoudskosten tevens voorzieningen aangelegd dienen te worden. Ze gaat dus uit van het voorzichtigheidsprincipe.

Hieruit blijkt dat IFRS veel strikter is dan de Belgische GAAP met betrekking tot het aanleggen van voorzieningen. Dit heeft tot gevolg dat een onderneming die IFRS toepast bij het opstellen van zijn financiële staten, minder voorzieningen kan aanleggen waardoor bepaalde gebeurtenissen sterker

zullen doorwegen. Zo vervallen onder IFRS bijvoorbeeld voorzieningen voor onderhoud- en herstellingskosten, voorzieningen voor herstructureringskosten waarvoor er strikte eisen zijn opgelegd onder IFRS wat tot gevolg kan hebben dat ze onder IFRS pas later worden aangelegd dan onder Belgisch jaarrekeningrecht, enzovoort.

3.6.2 Uitgestelde belastingen

IFRS stelt dat men de 'full provision' methode dient te gebruiken, gedreven door tijdelijke verschillen op de geconsolideerde balansstaat. Uitgestelde belastingen passiva worden erkend als recuperatie waarschijnlijk is (IAS 12). Uitgestelde belastingen moeten in overeenstemming met IAS 12 worden berekend voor tijdelijke verschillen tussen enerzijds de belastingsbasis van activa en passiva en anderzijds hun nettoboekwaarde in de balans. Dergelijke tijdelijke verschillen kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op afschrijvingen van materiële vaste activa, voorzieningen, toegezegde pensioenregelingen, overdraagbare fiscale verliezen, enzovoort. Met de toepassing van IAS 12 moet een uitgestelde belastingvordering worden opgenomen voor alle verrekenbare tijdelijke verschillen, voor niet-gecompenseerde fiscale verliezen en ongebruikte fiscaal verrekenbare tegoeden in zoverre het waarschijnlijk is dat er toekomstige fiscale winst beschikbaar zal zijn waarmee de opgenomen tegoeden kunnen worden verrekend. Onder Belgisch jaarrekeningrecht worden er slechts in beperkte mate uitgestelde belastingvorderingen opgenomen. Zo dient men onder Belgische GAAP elk uitgesteld belasting passief te erkennen in de mate waarin belastingen effectief betaald zullen worden in de nabije toekomst.

3.6.3 Financiële passiva

Ondernemingen die rapporteren volgens de Belgische GAAP classificeren hun kapitaalinstrumenten op basis van hun wettelijke vorm. Onder IFRS worden kapitaalinstrumenten geclassificeerd als ofwel een passief ofwel als eigen vermogen, afhankelijk van de inhoud van de contractuele verplichtingen van de uitgever. Onder IFRS zijn er twee standaarden die de financiële passiva behandelen. Dit zijn tevens dezelfde standaarden die de financiële activa behandelen. Met name de

IAS 32 die gericht is op de presentatie van financiële instrumenten en de IAS 39 die de opname en waardering van financiële instrumenten behandelt. IAS 32 geeft zowel een definitie voor een financiële verplichting als voor een eigen-vermogeninstrument. IAS 39 stelt dat een entiteit een financiële verplichting slechts dient op te nemen in de balans als en alleen als de entiteit een contract afsluit voor het instrument. Zo wordt een financiële verplichting (gedeeltelijk) niet langer opgenomen in de balans enkel als de financiële verplichting tenietgaat, dus wanneer de in het contract vastgelegde verplichting nagekomen of ontbonden wordt of afloopt. IAS 39 bepaalt dat bij de eerste opname van een financiële verplichting in de balans, deze verplichting gewaardeerd dient te worden tegen de reële waarde vermeerderd met, in welbepaald geval, de transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving of uitgifte van de financiële verplichting. Na de eerste opname dient de onderneming alle financiële verplichtingen te waarderen tegen geamortiseerde kostprijs, op enkele uitzonderingen na. Onder geamortiseerde kostprijs verstaat IAS 39: 'het bedrag waarvoor het financieel actief of de financiële verplichting bij eerste opname in de balans wordt opgenomen, verminderd met aflossingen op de hoofdsom, vermeerderd of verminderd met de via de effectieve-rentemethode bepaalde geaccumuleerde afschrijving van het verschil tussen dat eerste bedrag en het aflossingsbedrag en verminderd met eventuele afboekingen wegens bijzondere waardeverminderingen of oninbaarheid'.

Hoofdstuk 4: Effecten van de verschillende standaarden

De verschillende standaarden die een onderneming dient te volgen bij de implementatie van IFRS hebben alle op één of andere manier een invloed op de geconsolideerde financiële staten van de entiteit. De diverse standaarden kunnen een verschillende invloed vertonen afhankelijk van de onderneming die ze toepast. Hieronder volgt de bespreking van onderzoeken bij zowel Nederlandse als Belgische beursgenoteerde ondernemingen en worden twee voorbeelden van Belgische beursgenoteerde ondernemingen gegeven. Dit geeft een inzicht in de invloed van de implementatie van IFRS op de geconsolideerde financiële staten van beursgenoteerde ondernemingen en biedt tevens een inschatting van welke standaarden voor een negatieve, respectievelijke positieve impact zorgen op de geconsolideerde jaarrekeningen van deze ondernemingen.

4.1 Onderzoeken bij Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen

Uit een onderzoek van KPMG Accountants N.V. (2005) blijkt dat de implementatie van IFRS meestal een positief effect heeft op de winstcijfers van 24 ondernemingen genoteerd op de Amsterdam Exchange Index (AEX). In vrijwel alle gevallen zijn er verschillende oorzaken voor het verschil tussen de cijfers onder IFRS en die volgens Nederlandse GAAP. Uit tabel 1, waarbij de gerapporteerde winst 2004 op basis van IFRS ten opzichte van NL GAAP AEX-fondsen wordt weergegeven, blijkt dat bij 54% van de ondernemingen IFRS 3 (Bedrijfscombinaties) de standaard is met het grootste effect op de winstcijfers. In 92% van deze gevallen betreft het een positieve invloed. Onder deze standaard mag goodwill niet langer worden afgeschreven. Deze standaard heeft een dominante invloed bij de ondernemingen met de grootste verandering in winstcijfers. De standaard in verband met de verwerking van financiële instrumenten (IAS 32 en 39) is drie keer de standaard met het grootste effect, waarvan twee keer met een negatieve invloed. De IAS 19 (personeelsbeloningen) is slechts twee keer de standaard die de grootste invloed uitoefent op de winstcijfers, maar doet dit beide keren op een positieve manier.

Tabel 1: Gerapporteerde winst 2004 o.b.v. IFRS t.o.v. NL GAAP AEX-fondsen

Weinig effect:	0 - 5%	Standaard met grootste effect
Buhrmann	+4	IFRS 3
ING	-4	IAS 40
Kon. Olie *	+2	IAS 36
Philips *	-2	IAS 38
Versatel	+4	IFRS 3
Aanzienlijk effect:	6 - 15%	Standaard met grootste effect
ABN AMRO	-6	IAS 32-39
AKZO Nobel	+10	IAS 19
DSM	+15	IAS 19
Fortis	-11	IFRS 1
Hagemeyer	+11	IFRS 3
SBM Offshore	+8	Niet bekend
KPN	+13	IFRS 3
TNT	+13	IFRS 3
Groot effect:	> 16%	Standaard met grootste effect
AEGON	+36	IAS 32-39
AHOLD	+303	IFRS 1
Getronics	+63	IFRS 3
Heineken	+20	IFRS 3
Numico	-23	IAS 32-39
P&O Nedlloyd **	-48	IFRS 3
Reed Elsevier **	+51	IFRS 3
Unilever **	+43	IFRS 3
Vedior	+177	IFRS 3
VNU	+51	IFRS 3
Wolters Kluwer	+130	IFRS 3

Noot: Betreft 24 ondernemingen: geen gegevens van ASML beschikbaar.

* 'Nederlandse winst' is op basis van US GAAP

** 'Nederlandse winst' is op basis van UK GAAP

(Bron: <http://www.kpmg.nl>)

Uit onderzoeken van Den Ouden (2005, aangehaald in van Gessel, 2006, p. 53) en Helleman en Vergoossen (2005, aangehaald in van Gessel, 2006, p. 54) komt naar voor dat de belangrijkste veranderingen door toepassing van IFRS, bij ondernemingen genoteerd op de Nederlandse beurs (AEX, AMX, Euronext Amsterdam), voornamelijk betrekking hebben op financiële instrumenten (IAS 32 en 39), personeelsbeloningen (IAS 19), bedrijfscombinaties (IFRS 3), aandelen en optieregelingen (IFRS 2) en voorzieningen (IAS 37). Hierbij moet opgemerkt worden dat deze

onderzoeken louter de veranderingen door toepassing van IFRS onderzocht hebben en dat de eventuele positieve of negatieve effecten van deze veranderingen buiten beschouwing zijn gelaten.

Uit de twee bovenstaande onderzoeken bij beursgenoteerde ondernemingen in Nederland komt naar voor dat IFRS 3 (Bedrijfscombinaties), IAS 32 & 39 (Financiële instrumenten: Presentatie, Opname en waardering) en IAS 19 (Personeelsbeloningen) in beide onderzoeken de belangrijkste impact hebben op de geconsolideerde financiële staten bij deze Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen. Deze onderzoeken dienen met enige nuancering bekeken te worden ten opzichte van onderstaande onderzoeken, waarbij de focus ligt op Belgische beursgenoteerde ondernemingen, aangezien er verschillen bestaan tussen de Belgische en Nederlandse GAAP. Zo is het onder Nederlandse GAAP toegestaan om de goodwill rechtstreeks af te boeken van het eigen vermogen terwijl onder Belgische GAAP deze goodwill gekapitaliseerd en afgeschreven dient te worden.

4.2 Onderzoeken bij Belgische beursgenoteerde ondernemingen

Jermakowicz (2004) heeft een onderzoek gedaan naar de adoptie van IFRS door Barco, Bekaert en Solvay, drie BEL-20 bedrijven. Zowel Barco als Solvay tekenden een negatieve invloed op door de invoering van IFRS op hun geconsolideerd nettoresultaat. Enkel Bekaert vertoont een positief effect op zijn geconsolideerd nettoresultaat. De negatieve impact op het geconsolideerd nettoresultaat bij Barco en Solvay wordt voornamelijk verklaard door verschillende afschrijvingskosten, impairment verliezen en niet-gerealiseerde exchange winsten. De positieve impact op het geconsolideerd nettoresultaat van Bekaert is te danken aan het interest deel op interestdragende voorzieningen gerelateerd aan de gedefinieerde voordeelplannen, en omvat erkende actuariële winsten en verliezen.

Uit tabel 2 blijkt dat de overschakeling naar IFRS enkel een positieve impact heeft op het geconsolideerde eigen vermogen van Barco en een negatieve impact op zowel het geconsolideerde

eigen vermogen van Bekaert als dat van Solvay. Uit deze tabel kan geconcludeerd worden dat volgende standaarden een positieve invloed hebben op het geconsolideerde eigen vermogen:

- IAS 12 (Winstbelastingen);
- IAS 2 (Vorraden);
- IAS 16 (Materiële vaste activa, afschrijvingen); en
- IAS 32 & 39 (Financiële instrumenten: Presentatie, Opname en waardering).

Daarentegen hebben onderstaande standaarden een negatieve impact op het geconsolideerde eigen vermogen:

- IAS 19 (Personeelsbeloningen);
- IAS 37 (Voorzieningen);
- IAS 20 (Administratieve verwerking van overheidssubsidies); en
- IAS 15 (Reflecteren van de effecten van veranderende prijzen) (niet meer van kracht).

IAS 1 (Presentatie van de jaarrekening) en IAS 36 (Bijzondere waardevermindering van activa) hebben afhankelijk van de opdeling een positief, respectievelijk negatief effect. IAS 1 wordt opgedeeld in dividenden en treasury shares (eigen aandelen), waarbij dividenden een positieve impact hebben terwijl treasury shares een negatieve invloed vertonen. IAS 36 bestaat uit goodwill en ontwikkelingkosten, waarbij goodwill een negatief effect heeft op het geconsolideerde eigen vermogen en de ontwikkelingskosten een positieve invloed. Hierbij dient echter opgemerkt te worden dat voor Bekaert zeer beperkte informatie beschikbaar is waardoor dit mogelijk voor een vertekend beeld zorgt.

De voornaamste verschillen tussen IFRS en Belgische GAAP die een grote impact hebben op de geconsolideerde financiële staten van Barco, Bekaert en Solvay omvatten: uitgestelde belastingen (IAS 12), pensioenen (IAS 19), voorzieningen (IAS 37), dividenden (IAS 1) en bijzondere waardevermindering van activa (IAS 36). Andere gebieden van accounting die een beduidende impact hebben op de overschakeling naar IFRS behelzen: voorraden (IAS 2), afschrijvingen (materiële vaste activa) (IAS 16), treasury shares (IAS 1), overheidssubsidies (IAS 20), het reflecteren van het effect van veranderende prijzen (IAS 15), het rapporteren van cash flow staten

(IAS 7) en earnings per share (IAS 33) en segmentrapportering (IAS 14). Andere verschillen tussen IFRS en Belgische GAAP die mogelijk een enorme impact hebben op het implementatieproces van IFRS houden in: het opnieuw definiëren van de omvang van de consolidatiegroep (IAS 27), de kapitalisatie aan fair value van leases die momenteel niet opgenomen zijn in de balans (IAS 17), het rapporteren van investeringeigendom aan fair value, niet-gerealiseerde exchange winsten (IAS 21) en inflatie accounting (IAS 29).

Tabel 2: Aanpassingen geconsolideerd eigen vermogen met bijhorende standaarden bij Belgische beursgenoteerde ondernemingen

Adjustments needed to convert consolidated equity reported under Belgian GAAP to equity under IFRS	Barco	%	Bekaert	%	Solvay	%
Equity reported under Belgian GAAP at 31/12/2002	336,925	100.0	831,903	100.0	3,796,000	100.0
Adjustments:						
IAS 12 Deferred Taxes	+7,800	+2.4	+10,699	+1.3	+496,000	+13.0
IAS 19 Employee Benefits			-84,199	-10.1	-372,000	-10.0
IAS 37 Provisions	-1,256	-0.4			-92,000	-2.0
IAS 1 Presentation of Fin. Statements (Dividends)	+23,831	+7.0			+121,000	+3.0
IAS 2 Inventories	+8,031	+2.6				
IAS 36 Impairment of Assets	+1,444	+0.6			-197,000	-5.0
IAS 16 Property, Plant & Equipment (Depreciation)	+7,949	+2.5				
IAS 36 Impairment of Assets: - 16,190 goodwill + 16,519 development costs	-16,190	-4.8			-84,000	-2.0
	+16,519	+4.9				
IAS 32 & 39 Financial Instruments	+1,096	+0.3			+17,000	+0.5
IAS 1 Present. of Fin. Statements (Treasury shares)					-101,000	-3.0
IAS 20 Accounting for Government Grants	-3,144	-1.0				
IAS 15 Reflecting the Effects of Changing Prices					-38,000	-1.0
Other components	-246	-0.1			+27,000	+0.5
Total adjustments	+45,834	+14.0	-73,500	-8.8	-223,000	-6.0
Equity reported under IFRS at 31 December 2002	382,759	114.0	758,403	91.2	3,573,000	94.0

(Bron: Effects of Adoption of International Financial Reporting Standards in Belgium: The Evidence from BEL-20 Companies , Jermakowicz, 2004)

De European Committee of Central Balance Sheet Data Offices, hierna kortweg ECCBSO, (2007) heeft een onderzoek verricht naar de kwantitatieve impacten van de first time toepassing van IFRS bij 524 beursgenoteerde ondernemingen uit België, Frankrijk, Italië en Spanje. Hier worden louter de resultaten die betrekking hebben op de Belgische beursgenoteerde ondernemingen aangehaald. De steekproef omvat 57 ondernemingen waarvan 46% actief is in de industriector

en 53% een omzet draait lager dan € 200 000. Er werd gebruik gemaakt van de cijfers op basis van de Belgische GAAP uit 2004 en de cijfers onder IFRS uit 2005, met de vergelijkende cijfers uit 2004. Uit de bespreking van de activa worden enkele topics aangehaald om zo een beeld te schetsen van de impact van de overschakeling naar IFRS.

De overgang naar IFRS heeft gemiddeld een negatief effect op de goodwill. Het aantal bedrijven met een positief effect is echter licht hoger dan het aantal bedrijven met een negatief effect. Dit betekent dat negatieve effecten meer significant zijn dan de positieve invloeden. De stijgingen in goodwill resulteren het meest uit de herroeping van afschrijvingen tijdens het jaar 2004, deze bedragen zijn meestal niet materieel.

De belangrijkste redenen voor de daling in goodwill zijn:

- impairment (bijzondere waardevermindering);
- het feit dat onder IFRS de ruilvoetverschillen, te wijten aan goodwill, uitgedrukt worden in de munteenheid van de verworvene, in plaats van in de munteenheid van de verwerver zoals onder Belgische GAAP; en
- de herallocatie van goodwill: de activa en passiva van de verworvene worden gewaardeerd aan fair value (IFRS 3).

Andere immateriële activa lijden onder een verschillende invloed van IFRS; de ontwikkelingskosten dalen terwijl andere immateriële activa stijgen. De meeste bedrijven moesten alle of een deel van hun ontwikkelingskosten niet langer erkennen aangezien deze kosten niet voldeden aan de IFRS criteria voor een actief.

De stijging in andere immateriële activa werd meestal veroorzaakt door:

- aanpassingen aan de afschrijvingen, zoals de herroeping van afschrijvingen op immateriële activa met onbepaalde levensduur;
- de herclassificatie van items van materiële vaste activa, zoals software rechten; en
- de erkenning van additionele immateriële activa, zoals groene certificaten, software, et cetera (IAS 38).

Al deze positieve effecten werden slechts licht gecompenseerd door het niet langer erkennen van items die niet voldeden aan de IFRS erkenningvoorwaarden, zoals opstartkosten, onderzoek, enzovoort.

De stijging in andere lange termijn en financiële activa waren meestal het resultaat van:

- de erkenning van financiële lease vorderingen;
- de erkenning van afgeleide en andere financiële instrumenten aan fair value; en
- veranderingen in de omvang van de consolidatie (IAS 27).

De voorraden werden licht negatief beïnvloed door de introductie van IFRS; de meest genoemde redenen zijn:

- de impact van IAS 11; enerzijds worden bedragen geherclassificeerd naar handelsvorderingen en anderzijds worden bedragen ten opzichte van ontvangen vorderingen gezet;
- de herclassificatie naar handelsvorderingen;
- de herclassificatie naar activa en disposal groups held for sale; en
- veranderingen in de omvang van de consolidatie (IAS 27).

De daling in de andere vlottende financiële activa is slechts te wijten aan twee redenen:

- enorme bedragen werden geherclassificeerd naar cash en cashequivalenten; en
- treasure shares werden geherclassificeerd als eigen vermogen.

De daling in handelsvorderingen en andere vorderingen heeft volgende verklaringen:

- de herclassificatie van vorderingen op resultaatbelastingen;
- andere herclassificaties (onder IAS 11, leningen, lange termijn activa, et cetera); en
- veranderingen in de omvang van de consolidatie (IAS 27).

Vervolgens wordt verder gegaan met de bespreking van de passiefzijde van de balans. Er werd een lichte stijging (3,9%) in het geconsolideerde eigen vermogen vastgesteld bij de Belgische beursgenoteerde ondernemingen. Deze positieve impact wordt hoofdzakelijk toegeschreven aan de herclassificatie van dividenden, aanpassingen aan afschrijvingen van materiële vaste activa en het niet langer erkennen van voorzieningen.

De daling in voorzieningen wordt verklaard door:

- onder Belgische GAAP wordt geen onderscheid gemaakt tussen korte termijn en lange termijn voorzieningen terwijl onder IFRS een deel van deze voorzieningen geclassificeerd worden als korte termijn voorzieningen; en
- de belangrijkste reden is IAS 37, die meer beperkend is voor de erkenning van voorzieningen, waardoor een deel van de voorzieningen niet langer erkend mag worden (voorzieningen voor onderhoud & herstellingen, bepaalde voorzieningen voor herstructurering, et cetera).

IAS 19 heeft een significante impact op de post-employment benefit obligations, wat resulteert in een stijging van de verplichtingen. Dit wordt enerzijds verklaard door het feit dat onder Belgische GAAP geen onderscheid wordt gemaakt tussen korte en lange termijn verplichtingen en anderzijds dat onder Belgische GAAP enkel voor vroegtijdige pensioenplannen en individuele post-employment benefit verplichtingen voorzien dient te worden.

Verklaringen voor de stijging in andere lange termijn passiva zijn:

- de erkenning van afgeleide, financiële instrumenten aan fair value;
- de herclassificatie van overheidssubsidies (van eigen vermogen) als uitgesteld resultaat; en
- de herclassificatie van korte termijn passiva.

Handelschulden en andere schulden worden negatief beïnvloed door de overschakeling naar IFRS:

- IAS 11: ontvangen vorderingen worden ten opzichte van gerelateerde vorderingen gezet;
- en

- veranderingen in de omvang van consolidatie (IAS 27).

De daling in andere korte termijn passiva wordt hoofdzakelijk verklaard door IAS 10, met name de herclassificatie van dividenden van andere korte termijn passiva naar eigen vermogen.

De impact van IFRS op de geconsolideerde resultatenrekening analyseren, is moeilijker dan op de balansstaat omdat minder gedetailleerde informatie hierover verstrekt wordt. De meest belangrijke redenen, naast de verandering in de omvang van de consolidatie, voor de meest significant bewegingen zijn:

- daling in de omzet hoofdzakelijk door het opwegen tegen de vereisten van IAS 18 en de uitsluiting van bedragen gerelateerd aan afgebroken operaties;
- stijging in de werknemersuitgaven door de erkenning van share option plans in Winst & Verlies (IFRS 2);
- daling in de afschrijvingen; met de voornaamste redenen:
  - lagere afschrijvingen door:
    - het feit dat onder IFRS de afschrijving start wanneer het actief klaar is voor gebruik;
    - de impact van de IFRS component aanpak;
    - de herbeoordeling van de nuttige levensduur ; en
    - de overschakeling van degressieve afschrijvingen (niet toegelaten onder IFRS) naar lineaire afschrijvingen.
  - de herroeping van afschrijvingen (op immateriële activa met onbepaalde levensduur, op interestkosten nu erkend in de resultatenrekening, et cetera); en
- daling in de financiële kosten hoofdzakelijk door de herroeping van afschrijvingen op goodwill en in meer beperkte mate door de herroeping van kosten gerelateerd aan afgeleide instrumenten en treasury shares, die nu direct erkend worden in het eigen vermogen.

In de meerderheid van de bedrijven heeft de IFRS implementatie ofwel geen impact op de omzet ofwel resulteerde het in een beperkte daling. De meest belangrijke dalingen zijn hoofdzakelijk veroorzaakt door het tegemoet komen aan de vereisten van IAS 18 (Opbrengsten) en de uitsluiting van bedragen gerelateerd aan beëindigde bedrijfsactiviteiten (IFRS 5).

De stijging in de winst (voor minderheidsbelangen) wordt voornamelijk verklaard door een daling in uitgaven zoals het niet langer erkennen van afschrijvingen (vooral goodwill) of de erkenning van Onderzoek&Ontwikkeling kosten als een actief.

Uit dit onderzoek komt naar voor dat volgende standaarden een positieve impact hebben op de geconsolideerde balans:

- IAS 17 (Lease-overeenkomsten);
- IAS 19 (Personeelsbeloningen);
- IAS 20 (Administratieve verwerking van overheidssubsidies en informatieverschaffing over overheidssteun);
- IAS 32 & 39 (Financiële instrumenten: Presentatie & Opname en Waardering); en
- IAS 38 (Immateriële activa).

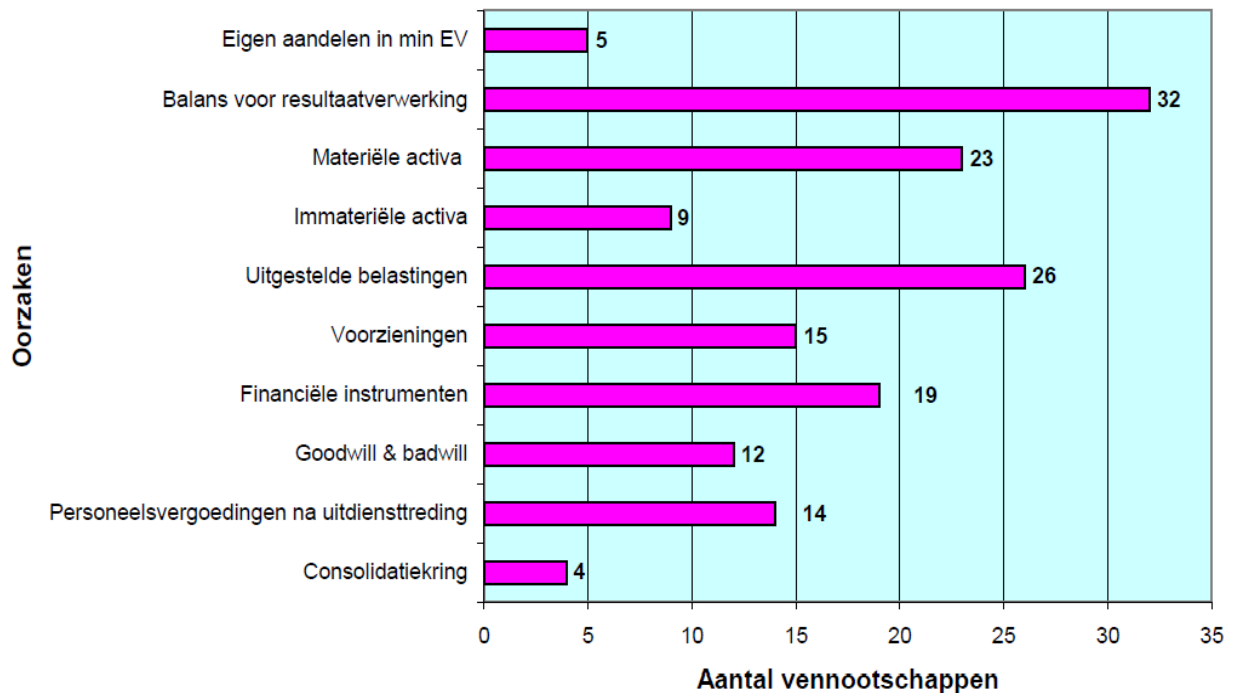
Onderstaande standaarden beïnvloeden de geconsolideerde balans negatief:

- IFRS 3 (Bedrijfscombinaties);
- IAS 10 (Gebeurtenissen na balansdatum);
- IAS 11 (Onderhanden projecten in opdracht van derden); en
- IAS 37 (Voorzieningen, voorwaardelijke activa en voorwaardelijke verplichtingen).

Betreffende de geconsolideerde resultatenrekening kunnen we concluderen dat IFRS 2 (Op aandelen gebaseerde betalingen), IAS 18 (Opbrengsten) en IAS 27 (De geconsolideerde jaarrekening en de enkelvoudige jaarrekening) een negatieve impact vertonen op de geconsolideerde resultatenrekening.

De Commissie voor Bank-, Financie- en Assurantiewezen (CBFA) heeft een studie uitgevoerd in verband met de impact op het geconsolideerde eigen vermogen en het geconsolideerd resultaat van de IFRS-transitie bij de Belgische vennootschappen waarvan de aandelen genoteerd zijn op Eurolist by Euronext Brussels (2006). Hieronder worden de resultaten besproken met betrekking tot de impact op zowel het geconsolideerde eigen vermogen als het geconsolideerd resultaat en de verschillende oorzaken van deze impact.

Om de impact op het geconsolideerde eigen vermogen na te gaan, werden 67 Belgische beursgenoteerde vennootschappen onder de loep genomen. De impact gaat van meer dan een verdubbeling van het eigen vermogen (+128%) tot een daling met 30%, met een gemiddelde impact van ongeveer +13%. Bij 73% van deze vennootschappen is de impact op het geconsolideerd eigen vermogen positief en slechts bij 27% is er een negatieve impact. Bij elk van de vennootschappen werd nagegaan welke de drie belangrijkste oorzaken zijn van de verschillen tussen het geconsolideerd eigen vermogen op transitiedatum volgens Belgisch jaarrekeningrecht en volgens IFRS. Vervolgens werd nagegaan welke oorzaken vaak voorkwamen. Figuur 2 geeft een overzicht van de resultaten van dit onderzoek. Hierna worden de meest voorkomende oorzaken besproken.

Figuur 2: Oorzaken van de impact op het geconsolideerd eigen vermogen bij Belgische beursgenoteerde ondernemingen (Bron: Study 31 CBFA)

De oorzaak die het meeste voorkomt, is de resultaatverwerking. Onder Belgisch jaarrekeningrecht wordt de balans opgesteld na resultaatverwerking, waardoor het dividend over het afgelopen boekjaar dat aan de eerstkomende algemene vergadering zal worden voorgesteld, reeds als schuld wordt opgenomen en dus in mindering van het geconsolideerd eigen vermogen van het afgelopen boekjaar wordt gebracht. Onder IFRS worden dividenden pas aan het geconsolideerd eigen vermogen onttrokken en als schuld opgenomen na de beslissing tot uitkering door de algemene vergadering. Het gaat dus louter om een verschuiving in de tijd.

Uitgestelde belastingen komen ook regelmatig voor als een verklaring voor de impact op het geconsolideerd eigen vermogen. Hun impact kan zowel positief als negatief zijn. In 3.6.2 Uitgestelde belastingen wordt hieromtrent meer informatie verschaft.

De verwerking van de materiële vaste activa (IAS 16) zijn een derde belangrijke bron voor verschillen tussen het geconsolideerd eigen vermogen onder Belgisch jaarrekeningrecht en onder

IFRS. Hiervoor kunnen verschillende oorzaken worden aangehaald. Zo kan de reële waarde van een materieel vast actief bij de overgang naar IFRS worden gehanteerd als de veronderstelde kostprijs ervan, kunnen materiële vaste activa die voldoen aan de definitie van vastgoedbelegging worden gewaardeerd tegen reële waarde, moeten materiële vaste activa onder bepaalde voorwaarden worden geherwaardeerd indien ze geboekt zijn als activa bestemd voor verkoop, kunnen de afschrijvingspercentages verschillen van de afschrijvingspercentages onder Belgisch jaarrekeningrecht, moet een materieel vast actief worden opgesplitst in verschillende onderdelen met elk hun eigen afschrijvingsritme, enzovoort.

IAS 39 die de opname en waardering van financiële instrumenten behandelt, behoort tevens tot de belangrijkste oorzaken van de verschillen in het geconsolideerd eigen vermogen. De volledige impact van deze norm is echter nog beperkt omdat heel wat ondernemingen gebruik hebben gemaakt van de optie die IFRS 1 hen biedt om pas vanaf het boekjaar 2005 informatie te verstrekken die in overeenstemming is met IAS 39.

Voorzieningen (IAS 37) moeten volgens IFRS worden opgenomen in de balans indien een vennootschap op balansdatum een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting heeft als gevolg van een gebeurtenis in het verleden, waarvoor het waarschijnlijk is dat er een uitstroom nodig zal zijn van middelen die economische voordelen in zich bergen, en indien deze uitstroom op een betrouwbare manier kan worden geschat. Een aantal voorzieningen opgenomen met toepassing van het Belgisch jaarrekeningrecht kunnen met toepassing van IFRS niet gehandhaafd blijven.

In overeenstemming met IAS 19 wordt de nettoverplichting met betrekking tot personeelsvergoedingen na uitdiensttreding opgenomen in de balans. Deze nettoverplichting komt overeen met de contante waarde van de brutoverplichting, na aftrek van onder meer de reële waarde van de fondsbeleggingen. Het Belgische jaarrekeningrecht bevat geen specifieke bepalingen voor de opname en waardering van deze verplichtingen.

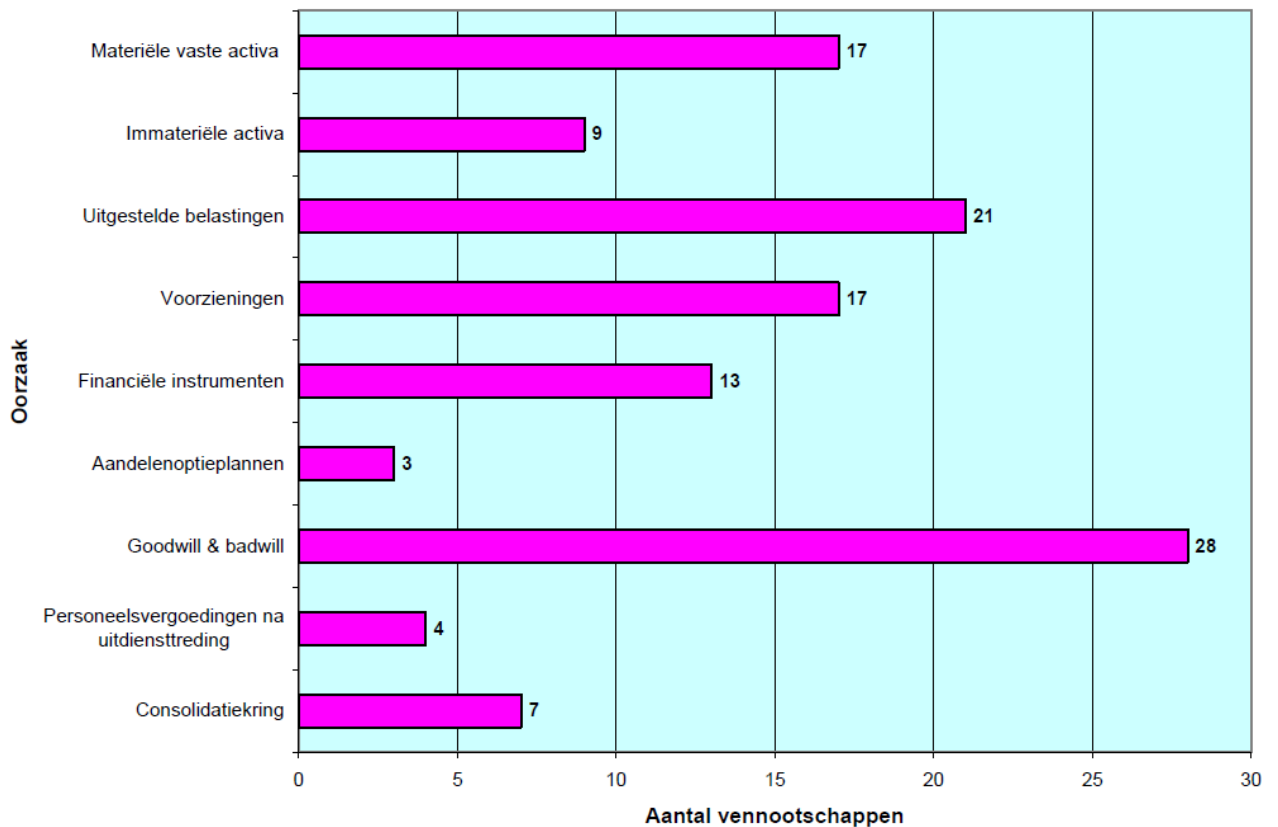
62 Belgische beursgenoteerde ondernemingen werden bekeken om de impact op het geconsolideerde resultaat na te gaan. Ook hier is er een zeer groot verschil tussen de

vennootschappen onderling. De impact gaat van – 152% tot + 1218%. Het gemiddelde bedraagt +26%. Bij 56% van de 62 vennootschappen was er een positieve impact op het geconsolideerde resultaat en bij 44% werd een negatieve invloed opgetekend.

Naar analogie met de werkwijze in verband met de impact op het geconsolideerde eigen vermogen, werd bij elk van de vennootschappen nagegaan welke de drie belangrijkste oorzaken zijn van het verschil tussen het resultaat over het transitieboekjaar volgens Belgisch jaarrekeningrecht en volgens IFRS. Vervolgens werd nagegaan welke oorzaken vaak voorkwamen. Figuur 3 geeft een overzicht van de resultaten van dit onderzoek. Hierna worden enkele oorzaken van verschillen besproken, sommige van de oorzaken zijn reeds eerder behandeld bij de oorzaken van de impact op het geconsolideerde eigen vermogen.

De verwerking van goodwill (IFRS 3) is de meest vermelde bron voor de verschillen tussen het resultaat in de Belgische en in de IFRS-rekeningen. Volgens Belgisch jaarrekeningrecht moet goodwill worden afgeschreven over zijn levensduur, terwijl dit niet het geval is onder IFRS. Onder IFRS moet wel worden nagegaan of er bijzondere waardeverminderingen moeten worden geboekt op goodwill.

IAS 38 bevat strikte regels betreffende de erkenning van immateriële vaste activa en hun afschrijvingsritme. Zo mogen onder IFRS kosten van onderzoek niet worden geactiveerd, terwijl dit onder Belgisch jaarrekeningrecht onder bepaalde voorwaarden wel mogelijk is.

Figuur 3: Oorzaken van de impact op het geconsolideerde resultaat bij Belgische beursgenoteerde ondernemingen (Bron: Study 31 CBFA)

Uit bovenstaande onderzoeken kunnen we concluderen dat in het algemeen de overschakeling naar IFRS een positieve impact heeft op zowel het geconsolideerde eigen vermogen als het geconsolideerde nettoresultaat. Deze impact wordt verklaard door diverse standaarden.

Zo blijkt uit de bovenstaande onderzoeken bij Belgische beursgenoteerde ondernemingen dat IAS 12 (Winstbelastingen), IAS 19 (Personeelsbeloningen), IAS 32 & 39 (Financiële instrumenten: Presentatie, Opname en waardering) en IAS 37 (Voorzieningen) de standaarden zijn die het meeste een impact vertonen op de geconsolideerde financiële staten. De invloed van de standaarden verschilt wel voor de verschillende ondernemingen, dus er kan geen conclusie getrokken worden over een positieve, respectievelijke negatieve invloed van elke standaard. De onderzoeksresultaten van de ECCBSO en de CBFA onderschrijven tevens de bevindingen uit de

onderzoeken bij beursgenoteerde ondernemingen in Nederland. Zo stellen we vast dat ook uit deze onderzoeken naar voren komt dat IAS 19, IAS 32 en IAS 39 een impact hebben op de geconsolideerde financiële staten.

4.3 Twee voorbeelden van Belgische beursgenoteerde ondernemingen

Hieronder worden twee jaarverslagen van Belgische beursgenoteerde ondernemingen besproken, namelijk deze van N.V. CO.BR.HA. (<http://www.euronext.com>) en deze van Ackermans & van Haaren (<http://www.avh.be>). N.V. CO.BR.HA. is een internationale brouwerij terwijl Ackermans & van Haaren internationaal actief is in vijf verschillende kernsectoren, waaronder bouw, bagger en concessies, vastgoed en aanverwante diensten en financiële diensten, en opgenomen is in de BEL20 (<http://www.haacht.com> & <http://www.avh.be>). Deze twee Belgische beursgenoteerde ondernemingen werden lukraak gekozen om na te gaan of elke individuele onderneming dezelfde evolutie ondergaat van haar geconsolideerde financiële staten na de implementatie van IFRS en of deze evolutie te wijten is aan dezelfde standaarden.

Uit het halfjaarlijks verslag van N.V. CO.BR.HA. van 2005 blijkt dat de verplichte overgang naar IFRS een positieve impact heeft gehad van ongeveer 12,3 miljoen euro op het geconsolideerde eigen vermogen per 1 januari 2004. Deze positieve impact is het resultaat van hieronder vermelde voornaamste gevolgen van de overschakeling naar IFRS;

- De afschrijvingsperiode, afschrijvingsmethode en de bepaling van de restwaarde van de materiële vaste activa worden herzien. Dit heeft een positieve impact op het geconsolideerde eigen vermogen in de IFRS-openingsbalans (IAS 16);
- De opname van indirecte productiekosten in de waardering van voorraden leidt tot een toename van de waardering van de voorraden en heeft zo een positief effect op het geconsolideerde eigen vermogen (IAS 2);
- De eigen aandelen worden niet meer als geldbelegging in de balans opgenomen, maar in mindering gebracht van het geconsolideerde eigen vermogen (IAS 32);

- De te betalen dividenden worden, in afwachting van goedkeuring door de algemene vergadering, opgenomen onder het geconsolideerde eigen vermogen; en
- Op alle aanpassingen, die resulteren in een verschil tussen de boekwaarde en de fiscale waarde van balanselementen worden uitgestelde belastingen berekend. Ook wordt rekening gehouden met het effect van overgedragen fiscale verliezen, in zoverre het waarschijnlijk is dat er toekomstige fiscale winst beschikbaar zal zijn waarmee ze kunnen worden verrekend (IAS 12).

Uit dit verslag blijkt dat bij desbetreffende onderneming IAS 2 (Vorraden) en IAS 16 (Materiële vaste activa) een positieve invloed hebben op het geconsolideerde eigen vermogen terwijl IAS 32 (Financiële instrumenten: presentatie) en IAS 12 (Winstbelastingen) voor een verslechtering zorgen van het geconsolideerde eigen vermogen.

Wanneer we de geconsolideerde financiële staten van Ackermans & van Haaren van 2004 bekijken met de vergelijkende cijfers van 2003 op basis van IFRS is het duidelijk dat het andere standaarden zijn die zorgen voor de verandering in het geconsolideerde eigen vermogen dan deze bij N.V. CO.BR.HA.. Over het algemeen werd een positieve impact opgetekend op het geconsolideerde eigen vermogen door de verplichte overschakeling naar IFRS. Uit het jaarverslag blijkt dat volgende standaarden een positieve invloed hebben op het geconsolideerde eigen vermogen:

- IAS 37 (Voorzieningen). Onder IFRS worden enkele voorzieningen niet langer erkend wat aanleiding geeft tot een toename van het geconsolideerde eigen vermogen.
- IAS 40 (Vastgoedbeleggingen). De verhuurde gebouwen worden aan reële waarde (fair value) opgenomen.
- IAS 32 & 39 (Financiële instrumenten: presentatie, opname en waardering). Het uitdrukken van de latente meerwaarde op een portefeuille resulteert in een significante toename van het geconsolideerde eigen vermogen.

Hieronder staan de standaarden die een negatieve invloed hebben op het geconsolideerde eigen vermogen van Ackermans & van Haaren:

- IAS 27 (De geconsolideerde jaarrekening en de enkelvoudige jaarrekening); Deze standaard resulteert in een wijziging van de consolidatiekring en –methodes.
- IAS 19 (Personeelsbeloningen) & IFRS 2 (Op aandelen gebaseerde betalingen); De vereiste voorzieningen worden aangelegd conform IAS 19 en IFRS 2 voor de 'te bereiken doel'-pensioenverplichtingen en aandelenoptieplannen binnen de groep.
- IAS 12 (Winstbelastingen); Deze standaard resulteert in de erkenning van uitgestelde belastingen op de diverse statutaire belastingvrije reserves die op korte termijn gerealiseerd zullen worden.

Hieruit kunnen we concluderen dat de overschakeling naar IFRS verschilt van onderneming tot onderneming. Ondanks het feit dat zowel bij N.V. CO.BR.HA. als bij Ackermans & van Haaren het geconsolideerde eigen vermogen steeg na de overschakeling naar IFRS, is deze verbetering bij beide ondernemingen te danken aan verschillende standaarden.

Hoofdstuk 5: Vergelijkende studie van de geconsolideerde jaarrekeningen van Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen

---

5.1 Onderzoeksopzet

Zoals eerder is vermeld, hebben niet-beursgenoteerde ondernemingen in België de optie om IFRS vrijwillig in te voeren. Wanneer een onderneming overschakelt naar IFRS moet deze de vergelijkende cijfers van het voorgaande boekjaar opstellen volgens IFRS om zo een correcte vergelijking te kunnen maken. Deze vergelijkende cijfers op basis van IFRS zijn echter in het voorgaande jaarverslag opgesteld volgens Belgische GAAP en het zijn dus de vergelijkende cijfers op basis van IFRS en deze op basis van Belgische GAAP, die betrekking hebben op hetzelfde boekjaar, die vergeleken worden met elkaar om zo de impact van de vrijwillige overschakeling naar IFRS na te gaan. De geconsolideerde jaarrekeningen van Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen die vrijwillig IFRS toepassen, worden dus vergeleken met de geconsolideerde jaarrekeningen op basis van Belgische GAAP. Er wordt nagegaan of Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen tevens van dezelfde positieve invloed kunnen genieten op hun geconsolideerde financiële staten als Belgische beursgenoteerde ondernemingen na de vrijwillige overschakeling naar IFRS. Uit de literatuurstudie kwam naar voor dat voornamelijk IAS 12 (Winstbelastingen), IAS 19 (Personeelsbeloningen), IAS 32 & 39 (Financiële instrumenten: Presentatie, Opname & waardering) en IAS 37 (Voorzieningen) een invloed vertonen op de geconsolideerde financiële staten van beursgenoteerde ondernemingen. Er kan echter geen sluitende conclusie getrokken worden over de negatieve, respectievelijk positieve, impact van deze standaarden. In dit hoofdstuk wordt er onderzocht welke standaarden een impact hebben op de geconsolideerde financiële staten van Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen, en of deze standaarden dezelfde zijn als bij Belgische beursgenoteerde ondernemingen. Er wordt ook nagegaan of bij Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen de betreffende standaarden wel een duidelijk negatief, respectievelijk positief effect vertonen. De vergelijking spitst zich dan ook

vooral toe op de gebieden waarop de standaarden, die naar voorgekomen zijn uit hoofdstuk 4, invloed hebben.

5.2 Steekproef

Er worden vier Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen onder de loep genomen die vrijwillig zijn overgeschakeld naar IFRS. We komen tot dit aantal ondernemingen door het uitfilteren van beursgenoteerde ondernemingen, financiële instellingen, ondernemingen waarvan de geconsolideerde jaarrekening niet opgesteld is in het Nederlands of Engels en buitenlandse ondernemingen, uit een bestand van de Nationale Bank van België met betrekking tot bedrijven die een geconsolideerde jaarrekening dienen op te stellen. Onderstaande tabel 3 toont de verschillende aanpassingen met het betreffend aantal ondernemingen.

Uit onderstaande tabel komen er zes Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen naar voor die vrijwillig IFRS toepassen. Er worden echter slechts vier ondernemingen onder de loep genomen. Dit is te wijten aan de feiten dat de geconsolideerde jaarrekeningen van Besix en de Besix Group voor het merendeel overlappend zijn, dat Safinco een 100% holding van Vandemoortele is waardoor er zeer veel gelijkenissen zijn en dat Sicorp op de eerste en voornaamste plaats een holding is van beursgenoteerde ondernemingen die verplicht IFRS dienen te gebruiken voor de opstelling van hun geconsolideerde jaarrekening. S.C.R.-Sibelco was niet opgenomen in het bestand van de Nationale Bank van België maar is wel een Belgische niet-beursgenoteerde onderneming die vrijwillig IFRS toepast en wordt dus opgenomen in de analyse.

Tabel 3: Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen die vrijwillig IFRS toepassen

	Aantal ondernemingen	
Ondernemingen die IFRS toepassen	241	
Beursgenoteerde ondernemingen	125	
Financiële instellingen	23	
Buitenlandse ondernemingen	48	
Jaarrekening niet opgesteld in Nederlands of Engels	24	
Andere (geen geconsolideerde cijfers o.b.v. Belgische GAAP; geen toepassing IFRS)	15	
Totaal Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen die IFRS toepassen	6	Besix, (Besix Group; bestaat hoofdzakelijk uit Besix), Indaver, (Safinco; 100% holding Vandemoortele), Sicorp, Vandemoortele + S.C.R.-Sibelco

De vier Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen die onderzocht worden, zijn S.C.R.-Sibelco, Besix, Indaver en Vandemoortele, en zijn alle naamloze vennootschappen. S.C.R.-Sibelco is wereldwijd een belangrijke onderneming qua ontginning, productie en distributie van belangrijke mineralen bestemd voor industriële toepassingen. In 2005 maakte S.C.R.-Sibelco bewust en uit eigen beweging de keuze voor een correcte, duidelijke en transparante financiële rapportering ten aanzien van haar belanghebbenden op basis van IFRS (<http://www.sibelco.be>). Besix is de grootste Belgische groep van industriële vennootschappen die actief zijn in de bouw- en vastgoedsector, en heeft in 2007 beslist om haar geconsolideerde jaarrekening op te stellen volgens IFRS. BESIX en zijn entiteiten zijn actief in vrijwel elk domein van de bouwsector en zijn actief in Centraal-, Oost-, en West-Europa, in Noord- en Centraal-Afrika, in het Midden-Oosten, in Centraal-Azië en in de Caraïben. Deze internationale activiteiten kunnen een motivatie geweest zijn om vrijwillig over te schakelen naar IFRS (<http://www.besix.com>). Indaver biedt kwalitatieve, duurzame en

kostenefficiënte totaaloplossingen aan voor het afvalbeheer van industriële bedrijven en openbare besturen. De Raad van Bestuur van Indaver heeft, in toepassing van artikel 1 van het Koninklijk Besluit van 18 januari 2005, beslist om de geconsolideerde jaarrekeningen vanaf het boekjaar 2005 op te stellen in overeenstemming met IFRS (<http://www.indaver.be>). Vandemoortele is een Belgische familiale onderneming die een leidinggevende voedingsproducent is op Europese schaal. Sinds 2006 stelt Vandemoortele haar geconsolideerde jaarrekening op volgens IFRS. Om een vergelijkbare basis te creëren voor de financiële informatie werden de cijfers over 2005 aangepast volgens dezelfde boekhoudkundige principes (<http://www.vandemoortele.com>).

Enkel Indaver en Vandemoortele geven in hun jaarverslag een uitsplitsing van de verschillende aanpassingen aan het geconsolideerde nettoresultaat op het einde van het boekjaar voorafgaand aan het boekjaar van de vrijwillige overschakeling naar IFRS. S.C.R.-Sibelco geeft ook een uitsplitsing van de aanpassingen aan het nettoresultaat maar zij doet dit reeds voor 1 januari 2004, terwijl IFRS pas werd toegepast op 1 januari 2005, waardoor deze cijfers nog onderhevig zijn aan veranderingen gedurende het boekjaar 2004. Tevens vermelden ze enkel de aansluiting van de opbrengsten en de nettowinst van Belgische GAAP naar IFRS aangezien de wijziging van de presentatie van de kosten volgens functie, voorheen volgens aard, geacht wordt arbitrair te zijn.

5.3 Onderzoekresultaten

Hieronder volgt achtereenvolgens de bespreking van de impact van de vrijwillige overschakeling naar IFRS op het geconsolideerde eigen vermogen en het geconsolideerde resultaat van de vier Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen. Eerst volgt de bespreking van de algemene impact van de vrijwillige overschakeling naar IFRS op het geconsolideerde eigen vermogen en het geconsolideerde resultaat. Vervolgens wordt verder gegaan met de impact van de vrijwillige overschakeling naar IFRS op het geconsolideerde eigen vermogen en de vergelijking met de impact bij Belgische beursgenoteerde ondernemingen. Zo zal er gekeken worden of ook bij niet-beursgenoteerde ondernemingen dezelfde standaarden, met name IAS 12, IAS 19, IAS 32 & 39 en

IAS 37, de grootste invloed hebben en welke standaarden een positieve, respectievelijk negatieve invloed vertonen op het geconsolideerde eigen vermogen. Tevens wordt er nagegaan wat de impact is van de vrijwillige overschakeling naar IFRS op het geconsolideerde resultaat en door welke standaarden deze impact verklaard kan worden.

5.3.1 Is er een stijging in het geconsolideerde nettoresultaat en het geconsolideerd eigen vermogen na de vrijwillige overschakeling naar IFRS?

Uit de geconsolideerde financiële staten van eerder besproken beursgenoteerde ondernemingen, die IFRS verplicht dienen toe te passen, blijkt dat de meerderheid van deze bedrijven een positieve impact vertoont op het geconsolideerde eigen vermogen en het geconsolideerde nettoresultaat na de overschakeling naar IFRS. Met behulp van de vergelijkende studie van de geconsolideerde jaarrekeningen van Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen wordt nagegaan of Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen ook een verbetering zien in hun geconsolideerd eigen vermogen en hun geconsolideerde nettoresultaat na de overschakeling naar IFRS.

Tabel 4 : Procentuele impact op het geconsolideerd eigen vermogen en het geconsolideerde resultaat na de vrijwillige overschakeling naar IFRS bij Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen

	% impact EV	% impact resultaat
S.C.R.-Sibelco	-3,51%	+15,70%
Besix	-13,87%	-37,99%
Indaver	-5,70%	-48,86%
Vandemoortele	-8,44%	+7,94%
Gemiddelde impact	-7,88%	-15,80%

Tabel 4 geeft duidelijk weer dat voor de vier Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen de vrijwillige overschakeling naar IFRS een negatieve invloed heeft gehad op het geconsolideerde eigen vermogen. Tevens komt naar voor dat de gemiddelde impact van de vrijwillige overschakeling naar IFRS door Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen op het geconsolideerde resultaat negatief is. Hierbij dient opgemerkt te worden dat twee ondernemingen, S.C.R.-Sibelco en Vandemoortele, hun geconsolideerd resultaat er zien op vooruit gaan na de vrijwillige overschakeling naar IFRS maar dat deze positieve vooruitgang minder sterk is dan de negatieve impact waarmee de twee andere ondernemingen, Besix en Indaver, te kampen hebben.

We kunnen dus concluderen dat het geconsolideerd eigen vermogen van de vier Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen een negatieve invloed ondervindt van de vrijwillige overschakeling naar IFRS. In verband met de impact van de vrijwillige overschakeling naar IFRS bij Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen op het geconsolideerde resultaat kunnen we geen conclusies trekken of deze impact negatief al dan niet positief is.

5.3.2 Welke standaarden zorgen voor een verbetering en welke voor een verslechtering van de geconsolideerde financiële staten?

Uit de literatuurstudie komt naar voor dat de volgende standaarden een invloed uitoefenen op de geconsolideerde financiële staten van beursgenoteerde ondernemingen:

- IAS 12 (Winstbelastingen);
- IAS 19 (Personeelsbeloningen);
- IAS 32 & 39 (Financiële instrumenten: Presentatie, Opname en waardering); en
- IAS 37 (Voorzieningen).

Er kan echter geen sluitende conclusie getrokken worden over de positieve, respectievelijk negatieve impact van deze standaarden. Aan de hand van een vergelijkende studie van de geconsolideerde jaarrekeningen van Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen wordt onderzocht of het dezelfde standaarden zijn als bij Belgische en Nederlandse beursgenoteerde

ondernemingen die een impact hebben op de geconsolideerde financiële staten. Er wordt ook nagegaan of bij Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen de betreffende standaarden wel een duidelijke positieve, respectievelijk negatieve, invloed vertonen.

Tabel 5: Aanpassingen geconsolideerd eigen vermogen met bijhorende standaarden bij Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen (in duizendtallen en procentueel)

	S.C.R.- Sibelco	%	Besix	%	Indaver	%	Vande- moor- tele	%
Netto geconsolideerd eigen vermogen volgens Belgische GAAP	824.854	100,00	152.780	100,00	104.363	100,00	251.127	100,00
Terugname van waardeverminderingen op goodwill (IAS 36)					2.390	2,29	3.374	1,34
Bijzondere waardeverminderingen van goodwill van geassocieerde ondernemingen (IAS 36)	-27.777	-3,37					-372	-0,15
Immateriële activa (IAS 38)	77.632	9,41	4	0,00			-5.136	-2,05
Materiële vaste activa (IAS 16)			-3.985	-2,61	431	0,41	17.549	6,99
Geassocieerde ondernemingen (IAS 28)	-7.720	-0,94	-8.493	-5,56	-416	-0,40	3.358	1,34
Uitgestelde belastingen (IAS 12)	-40.114	-4,86	-12.737	-8,34	2.901	2,78	-7.980	-3,18
Minderheidsbelang (IAS 27)	1.675	0,20	172	0,11	108	0,10		
Voorraden (IAS 2)			-78.958	-51,68				
Financiële instrumenten (IAS)	-11.507	-1,40			-2.129	-2,04	653	0,26

32&39)								
Financieringen (IAS 23)	17.001	2,06	28.736	18,81			-21	-0,01
Herclassificatie overheidssubsidies en ingekochte eigen aandelen (IAS 1&20)					-1.788	-1,71	-38.538	-15,35
Personeelsbeloningen (IAS 19)	-85.028	-10,31			-8.844	-8,47	-1.227	-0,49
Voorzieningen (IAS 37)	29.247	3,55	21.044	13,77	3.957	3,79	991	0,39
Dividenden (IAS 1)							6.156	2,45
Uitgestelde baten					-2.562	-2,45		
Overige aanpassingen (Overige activa, vorderingen, schulden)	17.648	2,14	33.027	21,62	-41	-0,04		
Totale aanpassingen	-28.943	-3,51	-21.190	-13,87	-5.952	-5,70	-21.193	-8,44
Netto geconsolideerd eigen vermogen volgens IFRS	795.911	96,49	131.590	86,13	98.370	94,26	229.934	91,56

Wanneer een onderneming overschakelt naar IFRS dient deze de vergelijkende cijfers met het voorgaande boekjaar op te stellen volgens IFRS. In tabel 5 wordt vertrokken van de cijfers van het voorgaande boekjaar op basis van Belgische GAAP en deze worden aangepast zodat men uitkomt bij de vergelijkende cijfers met het voorgaande boekjaar op basis van IFRS. Het netto geconsolideerd eigen vermogen volgens Belgische GAAP en dit volgens IFRS hebben dus betrekking op hetzelfde boekjaar en het verschil tussen deze beide is dus louter te wijten aan de overschakeling van Belgische GAAP naar IFRS. Voor de indeling van de aanpassingen werd gekeken naar de toelichting in de geconsolideerde jaarrekeningen van de vier Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen waar deze entiteiten uitleg geven over de overschakeling naar IFRS en de impact hiervan op hun geconsolideerd eigen vermogen. In grote lijnen is de indeling,

die de vier Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen gebruikt hebben bij de verklaring van de impact van IFRS op hun geconsolideerd eigen vermogen, overgenomen voor de opmaak van tabel 5. De aanpassingen worden telkens gegeven in absolute cijfers en tevens procentueel om zo de omvang van de impact van elke standaard duidelijk weer te geven. Het netto geconsolideerd eigen vermogen volgens Belgische GAAP wordt gelijk gesteld aan 100% waarbij de aanpassingen in rekening worden gebracht, tevens uitgedrukt als een percentage van het netto geconsolideerd eigen vermogen volgens Belgische GAAP, en zo komen we tot het netto geconsolideerd eigen vermogen volgens IFRS.

We starten met de bespreking van de impact van de vrijwillige overschakeling naar IFRS op het geconsolideerd eigen vermogen van S.C.R.-Sibelco. Ondanks een sterke toename van de immateriële vaste activa, een daling van de financieringskosten (leningen) en een daling van de voorzieningen vertoont het geconsolideerd eigen vermogen toch een daling van 3,51% ten gevolge van de vrijwillige overschakeling naar IFRS. Deze daling is te wijten aan diverse factoren, zoals de toename van uitgestelde belastingen, bijzondere waardeverminderingen van goodwill en de toename van personeelsbeloningen.

Een tweede onderneming die onder de loep wordt genomen is Besix. Het geconsolideerd eigen vermogen van deze entiteit heeft de zwaarste klap gekregen door de vrijwillige overschakeling naar IFRS. Het geconsolideerd eigen vermogen is met liefst 13,87% gedaald. Deze daling is voornamelijk veroorzaakt door de sterke daling van de voorraden, gevolgd door de toename van de uitgestelde belastingen, de daling van de investeringen in geassocieerde ondernemingen en een daling van de materiële vaste activa ondanks een daling van de financieringskosten en een daling van de voorzieningen.

Indaver is de derde onderneming die bekeken wordt, en tevens een daling vertoont van het geconsolideerde eigen vermogen na de vrijwillige overschakeling naar IFRS. De daling van het geconsolideerd eigen vermogen met 5,70% is hoofdzakelijk te wijten aan de toename van de personeelsbeloningen, die nog getemperd wordt door een daling van de uitgestelde belastingen en

een daling van de voorzieningen. De daling van de financiële instrumenten, de herclassificatie van overheidssubsidies en ingekochte eigen aandelen en de toename van de uitgestelde baten spelen ook een rol in de daling van het geconsolideerd eigen vermogen.

Als laatste wordt de impact op het geconsolideerd eigen vermogen van Vandemoortele besproken. De daling van 8,44% is grotendeels toe te schrijven aan de herclassificatie van overheidssubsidies en eigen aandelen (-15,35%), deze impact wordt gemilderd door een stijging van de materiële vaste activa, een lichte stijging van de financiële instrumenten, een lichte daling in de voorzieningen en de herclassificatie van dividenden. Tevens heeft de daling van de immateriële vaste activa, de stijging van de uitgestelde belastingen en een lichte stijging van de personeelsbeloningen een negatief effect op het geconsolideerd eigen vermogen.

Over het algemeen hebben de vier ondernemingen alle te lijden van een negatieve invloed op hun geconsolideerd eigen vermogen door de vrijwillige overschakeling naar IFRS. Deze negatieve impact heeft wel verschillende oorzaken voor de vier ondernemingen. Niet alle standaarden hebben een invloed op elk van deze vier ondernemingen en elke individuele standaard vertoont niet bij iedere onderneming dezelfde impact.

De standaarden die een positieve invloed vertonen op het geconsolideerd eigen vermogen bij deze vier Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen zijn:

- Voorzieningen (IAS 37);
- Financieringen (IAS 23);
- Dividenden (IAS 1); en
- Minderheidsbelangen (IAS 27).

Volgende standaarden hebben hoofdzakelijk een negatieve invloed op het geconsolideerd eigen vermogen bij de vier Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen:

- Voorraden (IAS 2);
- Personeelsbeloningen (IAS 19);

- Herclassificatie overheidssubsidies en ingekochte eigen aandelen (IAS 1 & 20);
- Uitgestelde belastingen (IAS 12);
- Geassocieerde ondernemingen (IAS 28);
- Financiële instrumenten (IAS 32 & 39); en
- Uitgestelde baten.

We dienen hierbij wel op te merken dat IAS 2 slechts op het geconsolideerd eigen vermogen van één onderneming (Besix) een (negatieve) invloed heeft, deze is echter zo groot (-51,68%) dat deze standaard in het algemeen genomen toch nog het sterkste naar voren komt. Met betrekking tot de herclassificatie van overheidssubsidies en ingekochte eigen aandelen kan er een gelijkaardige opmerking gemaakt worden. Hier zijn er echter wel twee ondernemingen die een (negatieve) impact ondervinden van deze standaarden, waarbij Vandemoortele zijn geconsolideerd eigen vermogen met liefst 15,35% ziet dalen door deze herclassificatie.

Over de standaarden IAS 16 (Materiële vaste activa), IAS 36 (Bijzondere waardevermindering van activa) en IAS 38 (Immateriële vaste activa) kan geen conclusie getrokken worden of ze een negatieve, respectievelijke positieve invloed vertonen op het geconsolideerde eigen vermogen aangezien het, met betrekking tot deze standaarden, vaak om twee ondernemingen gaat met een tegengesteld effect.

Uit de literatuurstudie kwam naar voor dat IAS 12, IAS 19, IAS 32 & 39 en IAS 37 de grootste invloed hebben op het geconsolideerde eigen vermogen van Belgische beursgenoteerde ondernemingen. Wanneer we kijken naar tabel 5 blijkt dat bij de vier Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen IAS 12, IAS 19 en IAS 37 tevens een noemenswaardige impact vertonen. De impact van IAS 32 & 39 is echter niet zo sterk uitgesproken. IAS 12 heeft bij drie van de vier Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen een sterke negatieve impact op het geconsolideerd eigen vermogen. Enkel bij Indaver dalen de uitgestelde belastingen wat een stijging veroorzaakt in het geconsolideerd eigen vermogen. Met betrekking tot de personeelsbeloningen (IAS 19) kan men in tabel 5 duidelijk zien dat deze een negatieve impact hebben op het

geconsolideerd eigen vermogen van drie Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen. Op het geconsolideerd eigen vermogen van Besix heeft deze standaard echter geen invloed. De vier Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen zien allen hun voorzieningen dalen, wat een positieve impact heeft op hun geconsolideerd eigen vermogen. Wanneer we kijken naar IAS 32 & 39 toont tabel 5 dat deze standaarden een negatieve invloed hebben op het geconsolideerd eigen vermogen van S.C.R.-Sibelco en Indaver, terwijl ze een licht positief effect hebben op het geconsolideerd eigen vermogen van Vandemoortele. Deze standaarden hebben echter geen invloed op het geconsolideerd eigen vermogen van Besix. We kunnen dus stellen dat de standaarden, naar voorgekomen uit de literatuurstudie, tevens een invloed hebben op het geconsolideerd eigen vermogen van Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen. We kunnen zelfs vaststellingen maken met betrekking tot de negatieve, respectievelijk positieve invloed van deze standaarden. Zoals eerder al aangehaald, heeft IAS 37 (Voorzieningen) een positieve impact op het geconsolideerd eigen vermogen van de Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen en hebben de standaarden IAS 12 (Uitgestelde belastingen), IAS 19 (Personeelsbeloningen) en IAS 32 & 39 (Financiële instrumenten: Presentatie, Opname en waardering) een negatieve invloed op het geconsolideerd eigen vermogen van deze ondernemingen. Hier dient bij opgemerkt te worden dat de invloed van IAS 32 & 39 niet zo sterk is als bij beursgenoteerde ondernemingen.

Tevens kunnen we concluderen dat, in tegenstelling tot bij Belgische beursgenoteerde ondernemingen, de vrijwillige overschakeling naar IFRS bij de vier Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen een negatieve impact heeft gehad op het geconsolideerd eigen vermogen van deze ondernemingen.

Nu wordt verder gegaan met de bespreking van de impact op het geconsolideerde resultaat. Zoals eerder werd aangehaald, blijkt dat de gemiddelde impact van de vrijwillige overschakeling naar IFRS door Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen op het geconsolideerde resultaat negatief is. Voor twee Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen, S.C.R.-Sibelco en Vandemoortele, is de vrijwillige overschakeling naar IFRS echter positief maar deze positieve impact is kleiner dan de negatieve invloed die de vrijwillige overschakeling heeft op het

geconsolideerd resultaat van de twee andere Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen, Besix en Indaver. Hieronder volgt een beknopte omschrijving van de oorzaken die zorgen voor deze negatieve, respectievelijk positieve, impact van de vrijwillige overschakeling naar IFRS op het geconsolideerd resultaat.

Indaver ziet haar geconsolideerd nettoresultaat met bijna de helft afnemen door de vrijwillige overschakeling naar IFRS. De entiteit geeft in haar jaarverslag een complete lijst van de aanpassingen aan de winst door de overschakeling naar IFRS, waarbij de belangrijkste aanpassingen de volgende zijn:

- afboeken afschrijving goodwill (IAS 36) (positieve invloed);
- voorzieningen (IAS 37) (negatieve invloed);
- personeelsbeloningen (IAS 19) (negatieve invloed); en
- uitgestelde baten (negatieve invloed).

De winst van Vandemoortele vertoont een positieve evolutie dankzij de vrijwillige overschakeling naar IFRS. De opbrengsten worden onder IFRS anders gedefinieerd dan onder Belgische GAAP waardoor een bepaald deel van de opbrengsten onder Belgische GAAP verdeeld wordt onder diverse kostenrubrieken bij de toepassing van IFRS. De opbrengsten verminderen dus maar de kosten dalen sterker. Voornamelijk de verschillende definitie van opbrengsten (IAS 18) zorgt ervoor dat het geconsolideerde resultaat van Vandemoortele positief beïnvloed wordt.

Zoals eerder al vermeld, geeft S.C.R.-Sibelco in haar jaarverslag een beknopte uitsplitsing van de aanpassingen aan de nettowinst en doet ze dit al op 1 januari 2004 in plaats van op het einde van het boekjaar. S.C.R.-Sibelco ziet haar nettoresultaat met 15,70% toenemen na de vrijwillige overschakeling naar IFRS. Deze stijging is voornamelijk te danken aan de terugname van afschrijvingen van goodwill op basis van Belgische GAAP maar wordt gemilderd door een stijging van de kosten met betrekking tot toegezegde pensioenverplichtingen.

5.4 Conclusie onderzoeksvragen

Uit de analyse van de geconsolideerde jaarrekeningen van de vier Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen die vrijwillig IFRS toepassen, kan geconcludeerd worden dat de overschakeling naar IFRS voor alle vier de entiteiten een negatieve impact heeft gehad op het geconsolideerde eigen vermogen. Deze negatieve impact is te wijten aan verschillende standaarden waaronder IAS 2 (Vorraden), IAS 12 (Winstbelastingen) en IAS 19 (Personeelsbeloningen). Deze conclusie is tegenovergesteld aan de resultaten die naar voren gekomen zijn uit de literatuurstudie, waaruit bleek dat Belgische beursgenoteerde ondernemingen hun geconsolideerd eigen vermogen zien toenemen na de overschakeling naar IFRS.

De analyse van de geconsolideerde jaarrekeningen van de vier Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen die vrijwillig IFRS toepassen, toont welke standaarden een negatieve, respectievelijk positieve invloed hebben op het geconsolideerde eigen vermogen. Zo hebben volgende standaarden een positieve invloed op het geconsolideerde eigen vermogen:

- Voorzieningen (IAS 37);
- Financieringen (IAS 23);
- Dividenden (IAS 1); en
- Minderheidsbelangen (IAS 27).

In tegenstelling tot bovenstaande standaarden hebben hieronder vermelde standaarden een negatief effect op het geconsolideerde eigen vermogen:

- Vorraden (IAS 2);
- Personeelsbeloningen (IAS 19);
- Herclassificatie overheidssubsidies en ingekochte eigen aandelen (IAS 1 & 20);
- Uitgestelde belastingen (IAS 12);
- Geassocieerde ondernemingen (IAS 28);
- Financiële instrumenten (IAS 32 & 39); en
- Uitgestelde baten.

Met betrekking tot de standaarden IAS 16 (Materiële vaste activa), IAS 36 (Bijzondere waardevermindering van activa) en IAS 38 (Immateriële activa) kan geen conclusie getrokken worden over de aard van impact die ze hebben op het geconsolideerde eigen vermogen.

Tevens kan er geconcludeerd worden dat IFRS geen eenduidige invloed heeft op het geconsolideerde resultaat van de vier Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen. Zo vertonen twee ondernemingen een positieve invloed op hun geconsolideerd resultaat terwijl de twee andere ondernemingen lijden onder een negatieve impact die sterker doorweegt dan het positieve effect bij de andere entiteiten. Om tot een conclusie te komen met betrekking tot de standaarden die een negatieve, respectievelijk positieve impact hebben op het geconsolideerd nettoresultaat is er niet voldoende gedetailleerde informatie beschikbaar uit de jaarverslagen van de vier Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen.

Hoofdstuk 6: Besluit

In dit laatste hoofdstuk worden conclusies getrokken met betrekking tot de verschillende deelvragen aan de hand van de resultaten uit de literatuurstudie en de vergelijkende studie van de geconsolideerde jaarrekeningen van enkele Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen. De centrale onderzoeksvraag, *'In welke mate wordt de vrijwillige overgang naar IAS/IFRS bij Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen ingegeven door gewenste accounting gevolgen?'*, die in het begin van deze masterproef geformuleerd werd, werd opgedeeld in verschillende deelvragen om zo tot een antwoord te komen voor de centrale onderzoeksvraag. Hieronder worden eerst conclusies geformuleerd met betrekking tot de deelvragen die louter beantwoord werden aan de hand van de literatuurstudie, daarna worden de resultaten besproken in verband met de deelvragen die opgelost werden aan de hand van de literatuurstudie en de analyse van de geconsolideerde jaarrekeningen van Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen en tenslotte wordt er afgerond met de beantwoording van de centrale onderzoeksvraag.

6.1 Conclusies uit de literatuurstudie

Deelvraag één 'Wat zijn motieven voor een overschakeling naar IFRS' is beantwoord in 2.2.1. Positieve gevolgen voor zowel beursgenoteerde als niet-beursgenoteerde ondernemingen. Hieruit komt naar voor dat er een tiental positieve gevolgen zijn dankzij de overschakeling naar IFRS. Deze positieve gevolgen omvatten:

- een betere vergelijkbaarheid;
- nuttigere accountinginformatie;
- een verbeterde kwaliteit van de cijfers en informatie;
- grotere transparantie;
- een vergemakkelijking van de samenwerking met beursgenoteerde ondernemingen en tevens benchmark;

- imagobevorderend;
- nuttig voor PR-doeleinden;
- een snellere beursintroductie;
- een structurele kostenbesparing;
- de mogelijkheid om te lenen aan gunstigere voorwaarden;
- een lagere kost van het eigen vermogen en;
- een meer liquide kapitaalmarkt.

Het al dan niet zichtbaar zijn van deze gevolgen in de geconsolideerde financiële staten is afhankelijk van de manier waarop deze gevolgen gemeten worden. Het merendeel van de positieve gevolgen is moeilijk meetbaar, denken we bijvoorbeeld aan het positief gevolg dat IFRS imagobevorderend is of het positief gevolg dat IFRS nuttig is voor PR-doeleinden.

Voor de tweede deelvraag 'Zijn de voordelen van een overschakeling naar IFRS zichtbaar in de geconsolideerde jaarrekening?' werd dus enkel gekeken naar positieve gevolgen die duidelijk meetbaar zijn. Onderzoeken naar de verbeterde kwaliteit van de cijfers en informatie maken geen gebruik van proxies die zichtbaar zijn in de geconsolideerde financiële staten, zo werd in het onderzoek van Daske & Gebhardt (2006, aangehaald door Hail & Leuz, 2007) gebruik gemaakt van jaarlijkse kwaliteitscores in verband met de rapportering, toegekend door accountingexperts. Tevens bevatten de gebruikte modellen, in onderzoeken naar het al dan niet behalen van een lagere kost van het eigen vermogen door de overschakeling naar IFRS, voor de berekening van de kapitaalkost elementen die niet uit de geconsolideerde resultatenrekening gehaald kunnen worden, zoals 'forecasted earnings per share up to five years ahead'. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de meetbare voordelen van een overschakeling naar IFRS niet zichtbaar zijn in de geconsolideerde jaarrekening daar de berekening van deze positieve gevolgen elementen bevatten die niet opgenomen zijn in de geconsolideerde financiële staten.

De vierde deelvraag 'Indien er een (algemene) verbetering is, hoe kan deze verklaard worden?' wordt beantwoord in 4.2 Onderzoeken bij Belgische beursgenoteerde ondernemingen. Uit de verschillende onderzoeken blijkt dat de herclassificatie van diverse rubrieken, zoals opbrengsten,

handelsvorderingen en dividenden, een invloed heeft en voornamelijk het rapporteren op basis van fair value, van bijvoorbeeld leases, investeringseigendom en financiële instrumenten, is een belangrijk invloed. De IASCF definieert reële waarde als: 'het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld, een verplichting kan worden afgewikkeld, of een toegekend eigenvermogensinstrument zou kunnen worden geruild tussen ter zake goed geïnformeerde, tot een transactie bereid zijnde partijen die onafhankelijk zijn'. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat de herclassificatie en de rapportering op basis van fair value (reële waarde) niet noodzakelijk leiden tot een verbetering.

6.2 Conclusies uit de literatuurstudie en de vergelijkende studie van de geconsolideerde jaarrekeningen van Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen

Een antwoord op de derde deelvraag 'Is er een stijging in het geconsolideerde nettoresultaat en het geconsolideerd eigen vermogen na de vrijwillige overschakeling naar IFRS?' wordt gevonden in hoofdstuk 4 Effecten van de verschillende standaarden en hoofdstuk 5 Vergelijkende studie van de geconsolideerde jaarrekeningen van Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen. Uit de literatuurstudie blijkt dat de implementatie van IFRS bij Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen doorgaans een positieve invloed heeft op het geconsolideerde nettoresultaat van deze ondernemingen. De onderzoeken bij Belgische beursgenoteerde ondernemingen tonen dat de invoering van IFRS een positieve impact heeft op zowel het geconsolideerde resultaat als het geconsolideerd eigen vermogen van het merendeel van deze ondernemingen. Hieruit werd de verwachting geschept dat dit bij Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen ook het geval zou kunnen zijn en kan de vraag worden gesteld of de positieve impact van de invoering van IFRS bij Belgische beursgenoteerde ondernemingen een mogelijke motivatie is voor de Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen om vrijwillig IFRS toe te passen aangezien zij hopen op een dergelijke positieve evolutie van hun geconsolideerde financiële staten. Uit de analyse van de geconsolideerde jaarrekeningen van vier Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen die

vrijwillig IFRS toepassen, blijkt dat de verwachting op een positieve evolutie niet wordt ingelost. Zo tekenen de vier geanalyseerde Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen alle een negatieve impact op met betrekking tot hun geconsolideerd eigen vermogen. Met betrekking tot het geconsolideerde resultaat zijn de effecten voor de vier ondernemingen verschillend, zo vertonen S.C.R.-Sibelco en Vandemoortele een positieve impact op hun geconsolideerd resultaat terwijl Besix en Indaver een sterke negatieve daling zien van hun geconsolideerd resultaat. Hieruit komt duidelijk naar voor dat Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen niet kunnen genieten van dezelfde positieve impact op hun geconsolideerde financiële staten door de overschakeling naar IFRS als Belgische beursgenoteerde ondernemingen. Het kan echter wel zo zijn dat deze Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen gehoopt hadden op dergelijke positieve evolutie van hun geconsolideerde financiële staten na de vrijwillige overschakeling naar IFRS.

De vijfde deelvraag *'Welke standaarden zorgen voor een verbetering en welke voor een verslechtering van de geconsolideerde financiële staten?'* is tevens beantwoord in hoofdstuk 4 Effecten van de verschillende standaarden en hoofdstuk 5 Vergelijkende studie van de geconsolideerde jaarrekeningen van Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen. In hoofdstuk 4 werden onderzoeken aangehaald met betrekking tot Nederlandse en Belgische beursgenoteerde ondernemingen en hieruit kwamen enkele standaarden naar voor die een noemenswaardige impact vertonen op de geconsolideerde financiële staten van deze ondernemingen. In hoofdstuk 5 werd nagegaan of het bij Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen dezelfde standaarden zijn die een belangrijke impact uitoefenen op de geconsolideerde financiële staten. Bij Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen blijken IFRS 3 (Bedrijfscombinaties), IAS 19 (Personeelsbeloningen) en IAS 32 & 39 (Financiële instrumenten: Presentatie & Opname en waardering) de belangrijkste impact te hebben op de geconsolideerde financiële staten. Bij de Belgische beursgenoteerde ondernemingen vertonen IAS 12 (Winstbelastingen), IAS 19, IAS 32 & 39 en IAS 37 (Voorzieningen) de meeste impact op de geconsolideerde financiële staten. Uit de onderzoeken bij zowel de Nederlandse als Belgische beursgenoteerde ondernemingen kon niet geconcludeerd worden welke van deze standaarden een negatieve, respectievelijke positieve invloed hebben op de geconsolideerde financiële staten. Wel blijkt dat bij zowel Nederlandse als bij

Belgische beursgenoteerde ondernemingen IAS 19 en IAS 32 & 39 een invloed hebben op de geconsolideerde financiële staten van deze ondernemingen. Uit de analyse van de geconsolideerde jaarrekeningen van vier Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen kwam naar voor dat ook IAS 12, IAS 19, IAS 32 & 39 en IAS 37 een impact hebben op het geconsolideerde eigen vermogen van deze ondernemingen. De impact van IAS 32 & 39 is echter niet zo sterk uitgesproken als bij de beursgenoteerde ondernemingen. De analyse toont ook welke standaarden een negatieve, respectievelijk positieve, invloed hebben op het geconsolideerd eigen vermogen van de geanalyseerde Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen. Er zijn zes standaarden die een negatieve invloed uitoefenen op het geconsolideerd eigen vermogen, met name IAS 2 (Vorraden), IAS 19, IAS 1 & 20 (Presentatie van de jaarrekening: eigen aandelen & Administratieve verwerking van overheidssubsidies), IAS 12, IAS 28 (Investerings in geassocieerde ondernemingen) en IAS 32 & 39. Vier standaarden hebben een positief effect op het geconsolideerd eigen vermogen, met name IAS 37, IAS 23 (Financieringskosten), IAS 1 (Presentatie van de jaarrekening: dividenden) en IAS 27 (De geconsolideerde jaarrekening en de enkelvoudige jaarrekening). Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat elk van deze standaarden niet noodzakelijk een invloed uitoefenen op elk van de vier geanalyseerde Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen. We kunnen dus concluderen dat IAS 12 (Winstbelastingen), IAS 19 (Personeelsbeloningen), IAS 32 & 39 (Financiële instrumenten: Presentatie & Opname en waardering) en IAS 37 (Voorzieningen) zowel een invloed uitoefenen op het geconsolideerd eigen vermogen van Belgische beursgenoteerde ondernemingen als op dat van Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen. Er spelen echter ook nog andere standaarden een rol bij de impact van de vrijwillige overschakeling naar IFRS op het geconsolideerd eigen vermogen.

6.3 Conclusie met betrekking tot de centrale onderzoeksvraag

Het doel van deze masterproef is een antwoord te vinden op de volgende vraag: *'In welke mate wordt de vrijwillige overgang naar IAS/IFRS bij Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen ingegeven door gewenste accounting gevolgen?'*. Door middel van de conclusies met betrekking tot de diverse deelvragen wordt getracht deze centrale onderzoeksvraag te beantwoorden.

Voornamelijk een lagere kost van het eigen vermogen kan gezien worden als één van de meest belangrijke positieve gevolgen van de invoering van IFRS met betrekking tot de centrale onderzoeksvraag. Uit onderzoek (Hail & Leuz, 2007; Karamanou & Nishiotis, 2009) blijkt dat na de implementatie van IFRS door beursgenoteerde ondernemingen de kapitaalkost voor deze ondernemingen is afgenomen. Niet-beursgenoteerde ondernemingen kunnen dit mogelijk als een stimulans zien om tevens, vrijwillig weliswaar, IFRS toe te passen. Hierbij dient wel de bemerking gemaakt te worden dat de oorzaken van deze reductie van de kost van het eigen vermogen voornamelijk betrekking hebben op beursgenoteerde ondernemingen, met name spitsen de oorzaken van deze lagere kapitaalkost zich toe op de beleggers. Er kan dan ook de vraag worden gesteld of niet-beursgenoteerde ondernemingen tevens van een reductie van de kapitaalkost kunnen genieten.

Uit onderzoeken bij Belgische beursgenoteerde ondernemingen (Jermakowicz, 2004; ECCBSO, 2007; CBFA, 2006) komt naar voren dat deze ondernemingen een positieve evolutie hebben opgetekend na de overgang naar IFRS in zowel hun geconsolideerd eigen vermogen als hun geconsolideerd resultaat. Dit kan bij de Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen de verwachting hebben geschept dat wanneer ze vrijwillig overschakelen naar IFRS hun geconsolideerde financiële staten er ook op vooruit gaan. Na de analyse van de geconsolideerde jaarrekeningen van vier Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen kunnen we echter concluderen dat dit niet het geval is. Zo hebben de vier Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen elk te lijden onder een daling van hun geconsolideerd eigen vermogen en hebben twee ondernemingen tevens te kampen met een reductie van hun geconsolideerd resultaat. We kunnen dus stellen dat de vrijwillige overschakeling naar IFRS door Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen geen verbetering oplevert van de geconsolideerde financiële staten.

Lijst van de geraadpleegde werken

Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen (2006). Informatieverstrekking in 2005 over en impact op het eigen vermogen en resultaat van de IFRS-transitie bij de Belgische vennootschappen waarvan de aandelen genoteerd zijn op Eurolist by Euronext Brussels. [Elektronische versie]. *Studies en documenten: nr 31*.

Daske, H. (2006). Economic benefits of adopting IFRS or US-GAAP – Have the expected cost of equity capital really decreased? [Elektronische versie]. *Journal of Business Finance & Accounting*, 33(3) & (4) , 329-373 .

Daske, H., Hail, L., Leuz, C., & Verdi, R. (2008). Mandatory IFRS Reporting Around the World: Early Evidence on the Economic Consequences. [Elektronische versie]. *Working Paper No. 12*, 1-55.

Deloitte (2007). *IFRS op zak: in overeenstemming met EU-vertaling*. Mechelen: Kluwer.

Een actuele kijk op de IAS/IFRS en de modernisering van de EU-boekhoudrichtlijnen. [Elektronische versie]. (2002) *Accountancy & Tax*, 3, 46-47.

Epstein, B.J., & Mirza, A.A. (2005). *IFRS: Interpretation and Application of International Accounting and Financial Reporting Standards*. USA: Wiley.

European Committee of Central Balance Sheet Data Offices (ECCBSO) (2007). *Quantitative impacts of first time adoption of IFRSs*. Opgevraagd op 25 februari, 2009, via http://euro.fgov.be/DOC/BA/IFRS/WGIII_quantitativeimpacts_2006F.pdf.

Europese Commissie (2002). Verordening (EG) Nr. 1606/2002 van het Europees Parlement en de Raad van 19 juli 2002 betreffende de toepassing van internationale standaarden voor jaarrekeningen, *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen*.

Hail, L., & Leuz, C. (2007). Report to AFM on Capital Market Effects of Mandatory IFRS Reporting in the EU: Empirical Evidence. [Elektronische versie].

Haverals, J. (2007). IAS/IFRS in Belgium: Quantitative analysis of the impact on the tax burden of companies. [Elektronische versie]. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 16, 69-89.

Van Hulle, K., Lybaert, N., & Maes, J.P. (2009). *Handboek boekhoud- en jaarrekeningrecht*. Brugge: die Keure.

IASB (2009). *Who we are and what we do*. Opgevraagd op 14 oktober, 2009, via <http://www.iasb.org/NR/rdonlyres/F9EC8205-E883-4A53-9972-AD95BD28E0B5/0/WhoWeAre13July2009.pdf>.

IASCF (2006). *International Financial Reporting Standards (IFRS) 2006 met inbegrip van de International Accounting Standards (IAS) en Interpretaties op 1 januari 2006*. Londen: IASCF. (Oorspronkelijk verschenen in het Engels in 2006).

IASCF (z.d.). *About the IASB*. Opgevraagd op 14 oktober, 2009, via <http://www.iasb.org/About+Us/About+the+IASB/About+the+IASB.htm>.

IASCF (z.d.). *About the IASC Foundation*. Opgevraagd op 14 oktober, 2009, via <http://www.iasb.org/About+Us/About+the+IASC+Foundation/About+the+IASC+Foundation.htm>.

IASCF (z.d.). *About the International Financial Reporting Interpretations Committee*. Opgevraagd op 14 oktober, 2009, via <http://www.iasb.org/About+Us/About+the+IFRIC/About+the+IFRIC.htm>.

IASCF (z.d.). *About the Standards Advisory Council*. Opgevraagd op 14 oktober, 2009, via <http://www.iasb.org/About+Us/About+the+SAC/About+the+SAC.htm>.

IASCF (z.d.). *About the Trustees of the IASC Foundation*. Opgevraagd op 14 oktober, 2009, via <http://www.iasb.org/About+Us/About+the+Trustees/About+the+Trustees.htm>.

IFRS boost to profits [Elektronische versie]. *Accountancymagazine(.com)*, december 2008.

IFRS voor iedereen of alleen voor de elite? (2005). Opgevraagd op 14 oktober, 2009, via <http://www.pb-it.com/News.html?id=PIEE-6C3DAC.html>.

Jermakowicz, A.K. (2004). Effects of Adoption of International Financial Reporting Standards in Belgium: The Evidence from BEL-20 Companies [Elektronische versie]. *Accounting in Europe*, 1, 51-70.

Jermakowicz, A.K., & Gornik-Tomaszewski, S. (2006). Implementing IFRS from the perspective of EU publicly traded companies [Elektronische versie]. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 15, 170-196.

Jermakowicz, A.K. & Gornik-Tomaszewski, S. (2005). The brave new world of IFRS [Elektronische versie]. *Financial Executive*, 52-54.

Jorissen, A., Lybaert, N., Rombaut, C., Vander Bauwhede, H., & Vanstraelen, A. (2006). *International Accounting Standards: Bespreking en toepassing van de IAS/IFRS-normen*. Antwerpen: De Boeck.

Karamanou, I., & Nishiotis, G.P. (2009). Disclosure and the cost of capital: Evidence from the market's reaction to firm voluntary adoption of IAS [Elektronische versie]. *Journal of Business Finance & Accounting*, 36, 793-821.

KPMG Accountants N.V. (2005). *Een inventarisatie van de effecten van IFRS, IFRS heeft belangrijke economische gevolgen*. Opgevraagd op 15 oktober, 2009, via http://www.kpmg.nl/Docs/Corporate_Site/Publicaties/IFRS_Today_oktober_2005.pdf.

Lantto, A.M., & Sahlström, P. (2009). Impact of International Financial Reporting Standard adoption on key financial ratios [Elektronische versie]. *Accounting and Finance*, 49, 341-361.

Made-to-measure IFRS support. (2007). Opgevraagd op 9 september, 2009, via [http://www.deloitte.com/assets/Dcom-Belgium/Local%20Assets/Documents/be\(en-be\)_IFRS_supoort_ACS.pdf](http://www.deloitte.com/assets/Dcom-Belgium/Local%20Assets/Documents/be(en-be)_IFRS_supoort_ACS.pdf).

Nationale Bank van België (2010). *IFRS voorbeelden*. Opgevraagd op 5 februari, 2010, via <http://www.nbb.be/NR/rdonlyres/306F625E-6CC3-4804-8CCDD623C0E1C45E/5450/IFRSvbn9.pdf>.

Oudshoorn, L. (2004). *Waarom IFRS en voor wie is het bedoeld?* Opgevraagd op 13 oktober, 2009, via <http://www.businessissues.nl/index.asp?ContentId=2733>.

PricewaterhouseCoopers (2006). *Similarities and Differences – A comparison of IFRS, US GAAP and Belgian GAAP*. Opgevraagd op 3 december, 2009, via <http://www.pwc.com/be/en/forms/beengnss0similarities.jhtml>.

van Gessel, T. (2006). *Gevolgen IFRS voldoende toegelicht?* Opgevraagd op 7 september 2009, via <http://www.financenetwerk.nl/files/articles/122.pdf>.

van Zweden, M. (2004). *Wat levert invoering van IFRS op en wie kan dit?* Opgevraagd op 13 oktober, 2009, via <http://www.businessissues.nl/index.asp?ContentID=2739>.

Weißberger, B.E., Stahl, A.B., & Vorstius, S. (2004). Changing from German GAAP to IFRS or US GAAP: A Survey of German Companies [Elektronische versie]. *Accounting in Europe, Vol. 1.* , 169 - 189.

Welke voordelen zijn er voor invoering van IFRS bij een niet ter beurse genoteerde onderneming? (2007). Opgevraagd op 7 september, 2009, via <http://financieel-management.nl/posts/view/2272>.

Witt, F. (2004). *Zelf implementeren van IFRS met maximale zekerheid en tegen de laagste kosten.* Opgevraagd op 13 oktober, 2009, via <http://www.businessissues.nl/index.asp?ContentId=2734>.

JAARVERSLAGEN

Jaarverslag BESIX GROUP 2006

Jaarverslag BESIX GROUP 2007

Jaarverslag Indaver 2004

Jaarverslag Indaver 2005

Jaarverslag S.C.R.-Sibelco 2004

Jaarverslag S.C.R.-Sibelco 2005

Jaarverslag Vandemoortele 2005

Jaarverslag Vandemoortele 2006

Lijst van figuren

Figuur 1:   Structuur IASC Foundation

Figuur 2:   Oorzaken van de impact op het geconsolideerd eigen vermogen bij Belgische
beursgenoteerde ondernemingen

Figuur 3:   Oorzaken van de impact op het geconsolideerde resultaat bij Belgische
beursgenoteerde ondernemingen

Lijst van tabellen

- Tabel 1: Gerapporteerde winst 2004 o.b.v. IFRS t.o.v. NL GAAP AEX-fondsen
- Tabel 2: Aanpassingen geconsolideerd eigen vermogen met bijhorende standaarden bij Belgische beursgenoteerde ondernemingen
- Tabel 3: Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen die vrijwillig IFRS toepassen
- Tabel 4: Procentuele impact op het geconsolideerd eigen vermogen en het geconsolideerde resultaat na de vrijwillige overschakeling naar IFRS door Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen
- Tabel 5: Aanpassing geconsolideerd eigen vermogen met bijhorende standaarden bij Belgische niet-beursgenoteerde ondernemingen (in duizendtallen)

Auteursrechtelijke overeenkomst

Ik/wij verlenen het wereldwijde auteursrecht voor de ingediende eindverhandeling:

Vrijwillige overgang naar IAS/IFRS: ingegeven door gewenste accounting gevolgen?

Richting: **master in de toegepaste economische wetenschappen-accountancy en financiering**

Jaar: **2010**

in alle mogelijke mediaformaten, - bestaande en in de toekomst te ontwikkelen - , aan de Universiteit Hasselt.

Niet tegenstaand deze toekenning van het auteursrecht aan de Universiteit Hasselt behoud ik als auteur het recht om de eindverhandeling, - in zijn geheel of gedeeltelijk -, vrij te reproduceren, (her)publiceren of distribueren zonder de toelating te moeten verkrijgen van de Universiteit Hasselt.

Ik bevestig dat de eindverhandeling mijn origineel werk is, en dat ik het recht heb om de rechten te verlenen die in deze overeenkomst worden beschreven. Ik verklaar tevens dat de eindverhandeling, naar mijn weten, het auteursrecht van anderen niet overtreedt.

Ik verklaar tevens dat ik voor het materiaal in de eindverhandeling dat beschermd wordt door het auteursrecht, de nodige toelatingen heb verkregen zodat ik deze ook aan de Universiteit Hasselt kan overdragen en dat dit duidelijk in de tekst en inhoud van de eindverhandeling werd genotificeerd.

Universiteit Hasselt zal mij als auteur(s) van de eindverhandeling identificeren en zal geen wijzigingen aanbrengen aan de eindverhandeling, uitgezonderd deze toegelaten door deze overeenkomst.

Voor akkoord,

Moranduzzo, Stefanie

Datum: **23/08/2010**